

Vi ville krossa fördomar – det var där allt började

Poddar som medel för att utveckla normkritisk kunskap om dans

av

Teresia Vigil Lundahl

Institutionen för Danspedagogik

Masterexamen 30 hp

Program: Samtida dansdidaktik

VT 2021

Handledare: Ylva Hofvander Trulsson

Examinator: Anna Grip och Lena Hamnergren

STOCKHOLM | STOCKHOLMS
UNIVERSITY | KONSTNÄRLIGA
OF THE ARTS | HÖGSKOLA

Abstract

Title: We wanted to break with prejudices- that's where it all started.

Podcast as a tool to develop a norm-critical pedagogy in dance education.

Author: Lundahl, Teresia Vigil

University: Stockholm University of the Arts

Language: Swedish

Key words: norm-critical pedagogy, dance, dance education, gymnasium, Podcast, contemporary arts didactic, africanistic aesthetics

This master thesis explores issues about academic dance education in the dynamic of a traditional and contemporary expectations in the discipline. In dialogue with dance students at an aesthetic program in the context of the upper secondary school/ the gymnasium in Sweden, dance theory is analysed from a norm-critical view. The students have created podcasts about dance styles such as dancehall, twerking, azonto and voguing. The analysis of the data has used action research as a method. The purpose has been to develop the didactics in the course Dance theory in order to reach an increased goal fulfillment, new knowledge and meaning in relation to curriculum and syllabi expectations. The study includes a research overview of dances from the African diaspora, African aesthetics and vernacular dance as well as the whiteness norm and intersectionality.

The podcasts have been analyzed in relation to governing documents, traditions of teaching dance and theories of resistance and participation. The joint result from the podcasts about dancehall, twerking and azonto emphasizes the importance of respectfully putting dance styles in a context of origins and history. At the same time, there is an encouragement for cultural encounters where hybrid forms of artistic expression can emerge. Central to the podcasts with voguing is for example that dance can offer a place where you can be yourself despite sexual orientation and norm-breaking lifestyle in a chosen community, and feel safe and accepted.

The results from the podcasts call for, and challenge, the governing documents (curriculum and syllabi) for norm-critical views of inclusion and diversity in terms of power, gender norms, tradition and values. Traditions and the norm of whiteness are challenged through various intersections of gender, color and identity etc., and a new canon of dances can take place. The gap between young people's interests and academic dance has diminished during the process of investigation, thanks to a joint acquisition of knowledge and discussions, even though consensus has not been the goal. Based on theories, we can interpret that each new generation will continue to challenge contemporary norms and values.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund till projektet	5
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställningar	5
2. Metod	6
2.1 Förståelsegrund för hur eleverna arbetat med poddar	6
2.2 Kulturell kanon av dansstilar	6
2.3 Didaktik och tillvägagångssätt av poddarnas tillblivelse	7
2.4 Aktionsforskning.....	7
2.5 Studiens tillvägagångssätt	9
2.6 Datainsamling.....	10
2.7 Masterpodden.....	11
2.8 Reflektioner om att låta informanterna reflektera över resultatet	12
3. Teoretiskt ramverk	13
3.1 Diskurs ett begrepp att förstå människors tal.....	13
3.2 Makt och styrning av individen	13
3.3 Antagonism och överdeterminering av normer i dansen	14
3.5 Intersektionalitet.....	15
4. Kunskapsöversikt om dansstilarna	17
4.1 Danser från den afrikanska diasporan.....	17
4.2 Danser med en afrikanistisk estetik	18
4.3 Vernacular dance	19
4.4 Streetdance – ett paraplybegrepp för dansstilarna	20
5. Forskningsöversikt	21
5.1 En översikt av ämnet dansteori.....	21
5.2 Vithetsnormen	22
5.3 Vithetsnormen sett ur en danspedagogisk kontext	24
5.4 En antirasistisk praktik för institutionen dans.....	24
5.5 Vithetsnormen inom den moderna samtida dansen	25
5.6 Are college curriculum too white? En artikel från Dance Magazine	25
5.7 Nya perspektiv på begreppet intersektionalitet.	25
5.8 Sammanfattning.....	26
6. Resultat – Dansstilarna	27
6.1 Twerking, azonto och dancehall.....	27
6.1.1 Dancehall – en historisk och kulturell fördjupning.....	29
6.1.2 Dancehall på Jamaica	29
6.1.3 Normer, ideal och identitet kopplat till dansstilarna på 2000-talet	30

6.1.4 Kroppsideal.....	31
6.1.5 Kvinnors roll i danserna.....	32
6.1.6 Kulturell appropriering och kulturell appreciation.....	33
6.1.7 Danserna – en del av samhället	35
6.1.8 Sammanfattning för dansstilarna dancehall, twerking och azonto.....	36
6.2 Voguing	37
6.2.1 Historisk och kulturell bakgrund till Voguing	37
6.2.2 Social förståelse av voguing kulturen	39
6.2.3 Samhörighet och gemenskap inom voguing och ballroom kulturen.....	40
6.2.4 Sammanfattning av voguing.....	42
6.3 Masterpoddarna 1 – 3.....	42
6.3.1 Hantverket att skapa en podd.....	43
6.4 Masterpoddarna 4 – 7.....	45
6.4.1 Resultatet från poddarna om dancehall, twerking, azonto och voguing	46
6.4.2 Resultatet från Masterpoddarna.....	47
7. Styrdokument i relation till resultatet	48
7.1 Problematisering av Läroplanen i relation till resultaten från poddarna	48
7.2 Tidigare uppsatser om kursen dansteori.....	50
7.3 Olika perspektiv och sätt att problematisera kursplanen i dansteori	50
7.4 Problematisering av ett centralt innehåll i kursen dansteori.....	51
8. Diskussion och analys.....	55
8.1 Vilka teman lyfter gymnasieelever i dans fram när de själva får välja innehåll till poddar?	55
8.2 Vilka uttryck av förändring och motstånd beskrivs?	56
8.3 Hur kan gymnasiets styrdokument problematiseras utifrån resultatet av elevernas poddar?.....	59
9. Slutdiskussion	60
9.1 Den unika med varje dansstil	61
9.2 Värdet av alla elevers poddar för en ny samtida kanon om dans	61
9.3 Utmaningar med aktionsforskning som metod.....	62
9.4 Vidare forskning	62
9.5 Glappet mellan ungdomarnas röster och akademien.....	62
10. Referenser.....	64
10.1 Tryckta källor.....	64
10.2 Digitala källor.....	68
Bilaga 1. Projektbeskrivningen	70
Bilaga 2. Förslag på lektionsupplägg.....	78

1. Inledning

1.1 Bakgrund till projektet

Danselever som går det estetiska programmet har i denna undersökning skapat digitala radioprogram, så kallade podcasts eller poddar, under en termin utifrån olika dansstilar i kursen dansteori. Ett urval av poddar i dansstilarna *dancehall*, *twerking*, *azonto* och *voguing* kommer i denna uppsats tolkas och analyseras i relation till 1. gymnasiets styrdokument, 2. traditioner inom dansundervisning och 3. vetenskapliga teorier kring motstånd och aktörskap. Utifrån poddarna har det även förts diskussioner med informanterna om uppgiften att skapa en podd och om resultatet av elevernas röster.

1.2 Syfte

Syftet med masteruppsatsen är att problematisera samtida didaktik för kursen dansteori inom ramen för det estetiska programmet på gymnasiet. Elever har i uppgift skapat poddar inom ramen för kursen dansteori. Dessa kommer i uppsatsen tolkas och analyseras för att synliggöra vad som uttrycks i relation till dansundervisning, styrdokument för gymnasiet samt vetenskapliga teorier om motstånd och aktörskap.

1.3 Frågeställningar

1. Vilka teman lyfter gymnasieelever i dans fram när de själva får välja innehåll till poddar?
2. Vilka uttryck av förändring och motstånd beskrivs i poddarna?
3. Hur kan gymnasiets styrdokument i dans problematiseras utifrån de teman som eleverna väljer att fokusera på?

2. Metod

I följande avsnitt beskriver jag hur denna undersökning utvecklats sett till metod och innehåll, bakgrunden till undersökningen och tillvägagångssätt.

2.1 Förståelsegrund för hur eleverna arbetat med poddar

Arbetet med poddarna är gjorda inom ramen för min lärartjänst som ämneslärare i dans på gymnasiet. Elever har skapat poddar i kursen dansteori, en obligatorisk kurs vid dansinriktningen på det estetiska programmet. Arbetet har pågått under fem läsår och det är tack vare resultatet från dessa poddar som jag vill stanna upp och analysera elevernas röster utifrån olika teorier, perspektiv och relevant forskning. Anledningen till att jag från början valde att arbeta med poddar var för att hitta variation på kursuppgifter och examinationsformer i undervisningen. Det var för många elever som tappade motivationen och misslyckades i kursen då den enbart examinerades med skriftliga uppgifter. Det direkta och spontana tilltalet som vanligtvis används i poddar verkade passa bra för att utforska en danstradition fylld med muntlig *storytelling*. Dramaturgin för en podd är att ha en fängslande start som direkt griper tag i lyssnaren. Eleverna väljer ofta tydliga utgångspunkter till sina poddar som kan handlar om fördomar, missförstånd eller okunskap i relation till olika kontexter. En av de utvalda poddarna tar avstamp från en sexistisk reklamfilm gjord för ett känt underklädermarke. En annan podd tar avstamp från fördomar om att alla tjejer som dansar självklart även kan twerka och hur de ombeds göra detta i tid och otid av framförallt jämnåriga kompisar och bekanta. Dessa utgångspunkter skapar ett engagemang, en frustration och motstånd men även en vilja till förändring. Ungdomar idag har ofta en medveten *normkritisk* blick och är politiskt insatta med goda kunskaper om begrepp som klass, genus och etnicitet, något som synliggörs genom deras poddar. Alla dessa beståndsdelar är viktiga i ens identitetsskapande som ständigt är under omformning och mer än någonsin under tonåren. Dansen präglar således många ungdomar att bli den person de önskar vara fullt ut idag och i framtiden och vice versa.

2.2 Kulturell kanon av dansstilar

Det finns inom det estetiska programmet på gymnasiet en representation av olika dansstilar. Utifrån kursplanerna inom dans på det estetiska programmet framkommer ett urval av

traditioner. Dessa traditioner kan ses som en kulturell kanon där de modernistiska estetiska idealen än idag formar och utmanar styrdokument, utbildningar, och dess kunskapsinnehåll.

Det finns en kritik inom dansvetenskapen gällande historieskrivningen och de olika historiografier över hur denna kanon har uppkommit. Susan Mannings skriver om detta i artikeln *Dance History* (2019) och Lena Hammargren ger olika historiografiska reflektioner i boken *Dans och historiografiska reflektioner* (2009) ur ett svenskt perspektiv.

Kursplanerna som används idag på gymnasiet skrevs 2011 i samband med läroplansreformen GY11. Under dessa 10 år har debatter om demokrati, inkludering, mångfald, anpassningar, representation, rasifiering och utanförskap förändrat förutsättningarna för en likvärdig skola i hög grad.

Det är å ena sidan den skolade och akademiska dansen med rätt till myndighetsutövning utifrån styrdokument där betyg kan avgöra ens framtida yrkesval och möjligheter. I kontrast till detta finns å andra sidan en ungdomskultur med brokiga rötter från *hiphop*-kulturens diskurs om motstånd, marginalisering, kommersialisering, kulturell appropriering och sexism som skapar en annan diskurs om hiphop-kulturen som många ungdomar kan identifiera sig med.

2.3 Didaktik och tillvägagångssätt av poddarnas tillblivelse

Under en termin arbetar eleverna inom ramen för kursen dansteori med projektet *Danser från afrikanska diasporan* på dansinriktningen vid det estetiska programmet. Det är ett projekt som även färgar av sig på andra ämnen i skolan, som engelska, historia, samhällskunskap och övriga danskurser. Lektionerna varvar föreläsningar, dans, praktik, filmer, bilder, diskussioner samt olika uppgifter individuellt och i grupp. Avslutningsvis skapar eleverna poddar utifrån vald dansstil individuellt eller i mindre grupper. Denna uppgift går som en röd tråd genom alla lektioner och introduceras redan under första lektionen som en examinationsuppgift. Det autentiska jobb som krävs av eleverna för att skapa poddarna visade sig ge goda resultat med hög måluppfyllelse i den tvärvetenskapliga kursen dansteori. Genom uppgiften synliggjordes elevernas tankar kring dans och modernitet. Poddarna blev till en plattform där både dansstilar, ungdomarnas intresse och kursens centrala innehåll kunde mötas, en form av ett nutida berättande eller storytelling med podden som ramverk.

2.4 Aktionsforskning

Metoden i projektet med poddarna har inspirerats av aktionsforskning då undersökningen också skulle leda till ny användbar kunskap för dansundervisning på gymnasium.

Utgångspunkten i aktionsforskningen är att någon del i praktiken och vardagen behöver

utvecklas och förändras utifrån en fråga eller frågeställning formulerad av verksamheten. Dimenäs (2012, s. 184) skriver att aktionsforskning utgår från verksamheten och att arbetsplatsen är en plats för utveckling. Förändring är oftast cyklisk och en ständigt pågående process med tillvägagångssätt som kan handla om att planera, agera, observera och reflektera, enligt Dimenäs (ibid). Det finns en öppenhet i aktionsforskning som gör den passande att använda i en skolkontext.

Aktionsforskning ska alltså systematisera iakttagelser samt studera det egna agerandet i vald kontext. Detta kan ske genom videoobservationer, intervjuer, fotografier och annan dokumentation för att öka trovärdigheten och kommunikationen i förhållande till resultatet. Reflektion är av betydelse för att lärande-erfarenheter ska resultera i ett yrkeslärande. Lärande och förändring sker då erfarenheter, teorier, värderingar utmanas, diskuteras och reflekteras över. Dimenäs (2012) lyfter fram att det finns flera anledningar att arbeta med aktionsforskning i skolsammanhang, eftersom det då kan koncentrera ett utvecklingsarbete men också ha en motiverande funktion på lärarna. Pedagogiskt utvecklingsarbete förutsätter att arbetsgivaren ger tid och tycker att det är av vikt att i grunden ifrågasätta och utmana det förgivettagna i undervisningen. Det kan även behövas handledning för att projekten ska bli genomförda. ”Lärare kan annars ’avprofessionaliseras’ och därmed förnekas sin självbild av att vara en reflekterande lärare och praktiker konstig mening” (Folkesson i Rönnerman 2012, s. 43). I aktionsforskning finns en systematisering av iakttagelser som kan ske genom aktionsforskningens redskap vilka bidrar till en djupare förståelse av den pedagogiska processen Tiller i Rönnerman 1999, s. 44. Det handlar om att utmana deltagarnas tänkande och samtidigt tillföra teoretisk kunskap som berikar i en ständigt pågående process. Aktionsforskning kan ses som formativ där det inte finns något slut, vilket är passande för en verksamhet i ständig förändring men ändå med en reflekterande blick (Hult & Olofsson 2011, s. 147).

Østern (2017) skriver i artikeln *Å forske med kunsten* att danspedagogik och forskning i de estetiska och konstnärliga ämnena går mot ett paradigmskifte där en praktikledd forskning allt mer utforskas och att utgångspunkten är den kreativa processen där forskaren, kroppar, gruppen och artefakter tillsammans försöker åstadkomma en förändring eller transformation. Hon skriver om nära samarbeten mellan lärare eller studenter och forskare och hur dessa processer av utvecklings och forskningsprojekt ofta har en transformativ karaktär. Det finns en önskan om en förändring i någon form, en reflektiv sådan vilken kan leda till förändring i den faktiska praktiken, ofta hos både deltagarna och pedagogen själv (Østern 2017, s. 24). Aktionsforskning och konstnärlig forskning är nära denna praktik och väl passade för min undersökning.

2.5 Studiens tillvägagångssätt

Det gäller att ta hänsyn till elevernas förförståelse och synliggöra hur den påverkar lektionernas planering. Elevernas sätt att erfara, förstå eller uppfatta sin omvärld är en av de mest centrala utgångspunkterna för att ge dem möjlighet att utveckla kunskap. Utifrån min lärarerfarenhet vet jag att detta är ett moment som ibland hoppas över i undervisningen, med förklaringen att det är så mycket som man måste hinna göra utifrån kursplanernas innehåll. Elevernas uppfattning av sin omvärld som ett element i undervisningen prioriteras alltså inte sällan bort. Med förförståelsen har jag varit extra intresserad av att se vad eleverna kan, vet och förstår och då kan diskussionerna med dem bli mer utvecklade även om de handlar om självklara fundament i ett ämne. Det blir ett tillfälle då eleverna lär sig av varandra vilket skapar utgångspunkter som gör vidare kunskapsinhämtning mer likvärdig och genom att ta till vara på mångfalden i en grupp. Man kan säga att det är en demokratisk process som kommit igång med stöd av läraren som gör att kunskapen både breddas och fördjupas.

I detta poddprojekt har det skapats rum för möte och dialog mellan elever och lärare. Alla oavsett bakgrund har fått synas och höras och det har funnits en solidaritetstanke och ett samhällsengagemang att hjälpa varandra att utforska den egna situationen. Att skapa en podd är även en praktisk uppgift, ett hantverk som kräver viss digital *literacy* vilket ger en variation på examinationsuppgifterna i kursen.

Under terminen då vi arbetar med projektet Danser från afrikanska diasporan går vi igenom dansstilar som utvecklats från danstraditioner av de människor som förde med sig dessa då de tvingades bli slavar och hamnade i Sydamerika, Karibien eller Mississippi-deltat. Eleverna får pröva på traditionell västafrikansk dans, stepp, charleston och swing men även musikal och jazzdans. Vi analyserar stegen för att hitta likheter och skillnader mellan de olika dansstilarna med utgångspunkt från en *afrikanistisk estetik*. Lärare och elever kopplar samman danserna med olika sociokulturella perspektiv som historia, samhälle, politik, nöje, etnicitet till genus. En medvetenhet om varje dansstils särart framträder och vi kommer in på olika begrepp som polyrytmik, polycentrism, groove, battle, cypher, improvisation, social samvaro till förmågan att lyfta varandra, något som i flera texter beskrivs med ordet empowerment. Terminen avslutas med att eleverna skapar poddar utifrån egna val och genom den processen lär de sig även hantverket att skapa en podd vilket är en komplex process som även innefattar digital literacy.

Kunskapen om danser från den afrikanska diasporan och den afrikanistiska estetiken behöver förfinas och nyanseras så att vi kan se hela bredden och ge dansstilarna ett namn snarare än att kalla danserna enbart för afrikansk dans (Johnson Jones 1999). Målet är att utbilda eleverna så att

de kan nyansera olika dansstilar ursprung, historia i relation till förändringsprocesser och förstå dess konsekvenser, uttryck samt performativitet utifrån olika sammanhang. Dansstilarna analyseras även utifrån begreppen social, kommersiell och scenkonstnärlig dans. Alla dessa utgångspunkter kommer från olika centrala innehåll i kursen dansteori. Med poddarna som medel kan förhoppningsvis en nyanserad diskussion om dans få en mer kreativ och personlig ingång tack vare den genuint autentiska arbetsuppgift som det är att skapa en podd.

2.6 Datainsamling

Utifrån ett 60-tal poddar har 12 valts ut för analys i denna studie. De är alla skapade av danselever vid det estetiska programmet inom ramen för kursen dansteori under fem läsår i projektet Danser från afrikanska diasporan. Urvalet av dansstilar har fallit på några som det inte regelbundet undervisas i varje vecka vid något dansgymnasium i Sverige. Det är dansstilar som dels har uppstått på gatan hos folket i deras vardag och sociala samvaro och dels på nattklubbarna i New York och Chicago. Voguing är den dansstil som flest elever genom åren har valt att skapa poddar om. Det andra urvalet har fallit på dancehall, twerking och azonto, tre dansstilar som alla har uppstått på gatan hos folket på Jamaica, USA och Ghana.

All musik som omnämns i ovanstående poddar finns samlade på en offentlig spellista på Spotify som heter Poddmusik under Teresia V Lundahl. Ett trettiotal artister medverkar och den ger sammanlagt två timmars musik. Länk till spellistan finns bland referenserna.

Poddarna är i de flesta fall inspelade med programmet Soundtrap. Vissa av eleverna har spelat in sina poddar med hjälp av egen mobil eller annat program. Andra elever har redovisat sina poddar muntligen i en danssal medan några bara har skrivit ett manus. Numera finns det två poddstudios på skolan som eleverna kan boka upp för inspelning. Det insamlade materialet som används i uppsatsen uppgår till cirka en timme och 40 minuters prat med tillhörande manustexter. Varje podd är cirka 5–10 min långa. Ett manus är oftast mellan en och tre A4-sidor långa. I denna studie har tolv poddar använts, tre om dansstilarna dancehall, två om twerking, en om azonto och sex om dansstilen voguing.

Etiska överväganden i studien har gjorts för att fingera informanternas namn till anonymitet. Alla som deltar i studien har skrivit på samtyckesblanketter. I vissa fall har dessa varit enkla att få in då jag haft eleverna i klass. I andra fall har det varit ett detektivarbete att hitta före detta elever för underskrift av samtyckesblankett. Det har funnits en angelägenhet att få bidra till studien från informanternas sida. Eleverna har i vissa fall stått i beroendeställning till mig då jag har varit betygssättande lärare i kursen dansteori där

poddarna har examinerats. Min bedömning är dock att eleverna inte bara gjort poddarna, eller ställt upp med dem i den här studien, främst för att få betyg på en uppgift.

Vissa poddar är mer faktabaserade och andra är mer åsiktsbaserade. De poddar som har fått omdömet utförlig och nyanserad har lyckats kombinera båda delarna tillsammans med uppgiftens övriga utgångspunkter. De poddar som berör dancehall, twerking och azonto heter i uppsatsen podd A-F och voguing börjar från Ö och går baklänges till X. I dessa sammanlagt 12 poddar deltog 15 informanter.

Nedan finns en illustration som beskriver vilka som pratade i vilken podd, längden på poddarna samt antal elever som deltog i de olika poddarna.

Dansstilarna & Poddarna	Identifikation	Minuter	Antal elever
Dancehall	A, D och E	15 minuter	3
Twerking	B, F	15 minuter	5
Azonto	C	10 minuter	1
Voguing	Ö-X	60 minuter	6
Totalt: 12 poddar		1 h. 40 minuter	15 elever

I nästa kapitel presenteras Masterpoddarna. Det är ytterligare sju poddar som är skapade i relation till poddarna om de olika dansstilarna. Masterpodden 1-3 handlar om uppgiften att skapa en podd. Masterpodden 4-7 är fördjupande samtal med sex av informanter om resultatet från de 12 poddarna om dansstilarna samt om det som sades i Masterpoddarna 1-3.

2.7 Masterpodden

De sju Masterpoddarna är inspelade samtal mellan lärare och informanter. Masterpoddarna 1-3 handlar om uppgiften att skapa en podd. Masterpoddarna 4-7 är fördjupande samtal över resultatet från de övriga poddarna och här deltar endast informanter som tidigare deltagit i studien. Poddarna identifieras med en siffra och informanterna med en bokstav. De är sammanparade utifrån vilka som deltog i samma podd. De består totalt av 150 minuters diskussioner. Informanterna ville inte bli igenkända i Masterpoddarna och detta respekterades genom nya bokstavskombinationer. Nedan finns en illustration över de olika Masterpoddarna, en tabell som kan underlätta förståelsen av vilka som pratade med vilka samt poddarnas längd och antal informanter.

Namn på masterpoddarna	Tema på masterpoddarna	Identifikation	Minuter	Antal informanter
Masterpodden 1	Om uppgiften	GH och HG	20 minuter	2
Masterpodden 2	Om uppgiften	IJ och JI	30 minuter	2
Masterpodden 3	Om uppgiften	KLM, LMK, MKL	15 minuter	3
Masterpodden 4	Om resultatet	N	10 minuter	1
Masterpodden 5	Om resultatet	OP och PO	40 minuter	2
Masterpodden 6	Om resultatet	QR och RQ	30 minuter	2
Masterpodden 7	Om resultatet	S	5 minuter	1
Totalt			150 minuter	13

2.8 Reflektioner om att låta informanterna reflektera över resultatet

Det var bara informanter som själva tidigare hade medverkat i uppsatsen som deltog i Masterpoddarna 4-7. En kom med synpunkten att hon inte ville bli igenkända från tidigare podd i uppsatsen och därmed fick alla informanter nya siffror och bokstäver med hänsyn till detta.

Jag var tvungen att välja bort ett par av informanternas poddar och min känsla var att de blev lite besvikna över detta. Det finns många poddar av god kvalitet och höga omdömen som har blivit bortvalda i denna uppsats på grund av utrymme och fokus.

En annan reflektion från Masterpodd 6 ledde fram till funderingar över vad det blir för redovisning eller inlämning om man gör sin podd muntligen i ett grupprum eller live i en danssal? Genom att anpassa uppgifter utifrån förmåga, diagnoser och tidspress kan dessa examinationer skapa nya hybridformer av redovisningar eller performances.

Min egen delaktighet i alla Masterpoddarna skulle ytterligare kunna bli ett nytt stycke i uppsatsen men i denna studie är det elevernas röster som lyfts fram. Uppsatsen fick ny energi och perspektiv tack vare metadiskussionerna om resultatet från Masterpoddarna. Det händer något när man i lugn och ro en andra gång kan sätta sig ner och prata i forum där man även som forskare kan känna sig trygg och fri. Samtidigt är det alltid en risk att diskutera resultatet med informanterna, för vad hade hänt om de inte hade gillat resultatet eller inte orkat? Det är frivilligt att delta och bidra till forskning och som forskare måste man tänka på detta i sina val, men här det fanns en angelägenhet till medverkan från informanternas sida.

3. Teoretiskt ramverk

För att förstå hur elevernas poddar kan analyseras har jag behövt olika analytiska begrepp som handlat om motstånd, normer och värderingar av genus, klass och etnicitet. Under analysarbetet har det framkommit att dessa är centrala begrepp i elevernas poddar. Därför kommer ett teoretiskt ramverk av begreppen makt, styrning, överdeterminering, antagonism och intersektionalitet att undersökas. Michel Foucault och Laclau och Mouffe är de huvudsakliga teoretikerna som skrivit om dessa begrepp som använts i studien.

3.1 Diskurs ett begrepp att förstå människors tal

Diskurs kan förklaras som sätt vi talar och handlar utifrån, praktiker som skapar mönster av olika förgivettagande. För att analysera samtida didaktik för ämnet dansteori inom ramen för det estetiska programmet på gymnasiet kommer uppsatsen titta på hur språk, texter, kursplaner synliggör diskurser och därmed även styrningen inom danspedagogik. I följande text beskrivs teorier om hur diskurs är dynamisk och föränderlig samtidigt som den verkar i ett regelsystem (Hedin Wahlberg 2020, s. 32).

3.2 Makt och styrning av individen

Michel Foucault menar att makt är relationell. *Makt* är ett begrepp bortom dominans, förtryck och tvång (Hedin Wahlberg 2020, s. 34). Den synliggörs genom diskurser, kunskap och förgivettagna sanningar men bär även på en oförutsägbarhet och är i sin natur komplex. Den verkar genom handlingar och det är i praktiken som makten blir synlig (Hedin Wahlberg 2020, s. 34). Om elever till exempel inte följer de uppsatta normerna stöter vi på en motståndskultur. Foucault är intresserad av maktrelationer och med vilka subjekt som därigenom skapas. Foucault har skrivit om olika styrningsformer som utspelat sig sedan 1700-talet. Han har intresserat sig av konsekvenserna mellan maktrelationerna, det vill säga vilka subjekt som skapats genom olika former av maktregimer (Foucault 1975/2017, s. 209). Han har historiskt sett hur kungar utövat styrning genom dominans, övervakning, förbud, straff och andra disciplinerande tekniker. Kyrkan har också haft stor makt genom människors biktande. I takt med att makten har förändrats och många får uttrycka sina viljor har nya frågor om vad makt är uppstått. Vad händer när människor uttrycker sin vilja till förändring utan att bli tystade? Var finns och flyttas den rätta makten då? Hur kan makt försvaras eller förkastas när vi tillåts tycka olika?

Laclau och Mouffe lyfter fram politikens konfliktfyllda dimension och mångfalden av dess konflikter som det mest centrala i den politiska teorin. De skriver även fram hur upplevda orättvisor mer har kommit att handla om kön, ras till sexuell läggning samtidigt som ens egna identitet aldrig kan fullbordas, utan blir till genom den ”andre” eller tvärtom (Tryggvason 2018, s. 54).

Styrning kan tolkas som en mjukare form av maktutövning och är till för att forma särskilda individer och subjekt. Målet kan vara att skapa en välmående nation eller ett uppstyrt klassrum. Nicolas Rose (Isenström 2020, s. 83) skriver att styrningstekniker riktas med en blick mot de medel, mekanismer, instrument, taktiker, procedurer, ordval som används för att styra beteende i viss riktning. När styrningens centrala aspekter studeras kan det förgivettagna problematiseras och påvisa att våra sätt att göra och handla inte alltid är självklara.

Målet med styrningen är att till exempel barn själva vill och kan styra sig mot rätt beteende som internaliseras. När man kan styra sig själv utifrån hur makten, eller den dominerande diskursen vill att man ska göra och den samhälleliga normen blir ens egen röst och då subjektet reglerar sig själv uppstår nya fenomen. Detta kallar Foucault *governmentality* (Isenström 2020, s. 74). Det skapar inget motstånd utan då handlar det om hur man blir självstyrande inom en styrningskultur.

3.3 Antagonism och överdeterminering av normer i dansen

Antagonism beskrivs av Laclau och Mouffe (Tryggvason 2018, s. 51) som en marxistiskt grundad teori, om politik och demokrati där ett samhälle av mångfald bestående av olika identiteter och grupperingar som möts, blandas och formar identiteter beroende av varandra. Teorins uppgift är att förklara hur människors kollektiva och gemensamma liv tar form. Feminister, etniska minoriteter och miljörörelsen är exempel på underordnade grupper där det uppkommit sprickor ur vilken antagonism har kunnat uppstå. Den kan även uppstå på annat sätt som när tidigare rättigheter ifrågasätts eller när sociala relationer som inte tidigare definierats som underordning börjar göra det på grund av sociala förändringar. Inom ramen för sociala rörelser kan nämnas urbana, ekologiska, feministiska, antirasistiska, etniska, regionala till sexuella minoriteter (Laclau & Mouffe 1985/2008, s. 221). Detta begrepp är användbart för att förstå elevernas motstånd som kommer till uttryck i poddarna. Dessa presenteras sedan vidare i resultatet.

Överdeterminering är ett begrepp från Laclau och Mouffe som etablerades under 1970-talets postmarxism. Överdeterminering innebär att relationen mellan arbete och kapital redan på förväg var överbestämd av andra faktorer (Gustavsson i Laclau & Mouffe 1985/2008, s. 9). Det

kan i dansvärlden handla om hur svårt det är att verkligen se saker för vad det är när man redan har ”badat” i ett kulturellt arv som man vill utveckla men samtidigt inser att man redan är en del av. Då kan det till exempel uppstå känslor av skam eller ilska över att en förändring eller utveckling går så långsamt. Denna insikt kommer med vetskapen om hur svårt det är att förändra sig själv och att man är präglad av sina tidigare uppfattningar. Detta begrepp kan kopplas ihop med Foucaults governmentality som nämndes tidigare (Isenström 2020).

3.5 Intersektionalitet

När vi analyserar dans och dansaren är det flera aspekter som ibland behöver analyseras som ens bakgrund och utväxtskontext, vilket genus man definierar sig som, vilka utbildningar man har gått beroende på socioekonomisk bakgrund och ekonomi med mera. Kimberlé Crenshaw (1989) myntade begreppet *intersektionalitet* vilket inkluderar en maktanalys mellan olika kategorier av förtryck. I dessa diskussioner har begreppet intersektionalitet lyfts fram av olika förtryckande kategorier såsom klass, kön, ras eller etnicitet som vi snarare använder i Sverige och i denna uppsats. Dessa kategorier kan inte förstås oberoende av varandra, som separata enheter, utan de är ständigt i ömsesidig påverkan av varandra (Gustavsson i Laclau & Mouffe 1985/2008, s. 19). Intersektionalitet är ett analytiskt perspektiv som fokuserar på hur relationer av över- och underordning upprätthålls i skärningen mellan olika slags normativa positioner (Björkman 2019, s. 24). Det blir då intressant att se de olika dimensionerna av förtryck snarare än att betona aspekterna som att de görs på bekostnad av varandra. Syftet med intersektionalitet är att visa på hur olika maktordningar och identitetskonstruktioner griper in och sammanflätas med varandra och det är därmed inte möjligt att på förhand avgöra vilken av alla former av förtryck som ska ges företräde i den konkreta analysen. Detta liknar Laclaus och Mouffes idé om överdeterminering där vi i förväg inte kan förutsätta en determinant som är bestämmande (Gustavsson i Laclau & Mouffe 1985/2008, s. 19).

Normkritik kan i bästa fall belysa och förändra samt skjuta över makten till grupper i samhället som tidigare osynliggjorts eller ignorerats. I annat fall kan tidigare maktstrukturer snarare cementera olika makthierarkier. Genom att fokus på dessa skärningspunkter mellan olika former av strukturerade principer kan vår förståelse göras mer nyanserad och komplex (Ambjörnsson 2003/2008, s. 296). Det är därför som perspektivet intersektionalitet kan användas som politiskt styrmedel för att syna det förgivettagna och normer kring dessa (Bromseth 2019, s. 52). Makten blir på så sätt en möjliggörare då den inte är statisk utan relationell, vilket Foucault problematiserar (Hedin Wahlberg 2020, s. 34).

Teorierna har på olika sätt hjälpt studien att förstå och räkna in mänskliga beteende och hur vi alltid kan förvänta oss en värld i förändring där en maktobalans uppstår. Makten är således alltid relationell och uppstår i intersektioner där motstånd, orättvisa, fördomar, marginalisering inte längre kan hålla med den rådande diskursen.

4. Kunskapsöversikt om dansstilarna

Bakgrundsförståelse till uppsatsens tema i kunskapsöversikt och forskningsöversikt är uppdelad i två delar.

I denna del har jag valt att titta på olika perspektiv och kunskapsöversikter som är valda utifrån dansstilarna och projektet som informanternas poddar handlar om och ingår i. Det är twerking, dancehall och azonto samt voguing. Det har handlat om att hitta mer övergripande teman för dansstilarna snarare än att hitta en kunskapsöversikt för varje enskild dansstil. Dessa referenser är mer översiktligt kunskapsorienterade. Det andra fokusområdet är dansteori och vithetsnormen inom den samtida moderna dansen men även inom begreppet intersektionalitet. Dessa referenser är forskningsbaserade.

4.1 Danser från den afrikanska diasporan

I twerk to remember - I twerk to resist

(Fannie Sosa 2020, danskonstnär, aktivist och forskare från Brasilien)

Bakgrunden till begreppet danser från *den afrikanska diasporan* börjar med den transatlantiska slavhandeln som kulminerade under 1700-talet. Paradoxalt nog var det under upplysningstiden som slaveriet hårdnade och idéer om barbariska och ”primitiva” folkslag från den afrikanska kontinenten befäste sig. Idéer om den vita rasens överlägsenhet eller arierna tog form från lärda män, biologer och filosofer och rasismen som vi känner den uppstod (Coquery-Vidrovitch 2003, s. 770). Filosoferna och författarna som Jean-Jacques Rousseau och Friedrich Hegel skrev om ”vilden” och Voltaire betraktade ”svarta” som djur (Kendi 2019, s. 88). Samtidigt menade de att de förkroppsligade det ”primitiva” i Afrika som ett naturligt och oskuldsfullt tillstånd i motsats till det kulturella. Charles Darwins evolutionsteorier på 1800-talet befäste denna människosyn, och likaså Carl von Linnés raslära (Kendi 2019, s. 53). Slaveriet förbjöds 1865 i USA i samband med att kriget mellan nord och sydstaterna tog slut. Denna historia är något högst levande även i vår samtid. Rasismen och diskriminering från kolonialiseringen råder än idag och det är ur denna historia med dess arvtagare som en stor del av den afrikanska diasporan och hiphop-kulturen har vuxit fram. Grundkomponenterna i hiphop-kulturen är just maktordning, marginalisering och utanförskap och den medvetandegör klassperspektiv, genus, etnicitet, sexism till rasism och diskriminering. Begreppet danser från den afrikanska diasporan är kopplat till danser som har utvecklats i mötet med andra kulturer i spåren av slaveriet i Syd och Nordamerika samt Karibien.

Hip-hop: Dance-meanings and messages (2007) är en bok skriven av Carla Stalling Huntington. Författaren beskriver den afrikanska diasporan och dess koppling till hiphopkulturen. I kapitlet *African diaspora* görs kopplingar mellan breakdance och de traditionella västafrikanska danserna i relation till den kamp som slaverna levde med i Amerika och hur det idag visar sig i olika hip-hop danser.

Halifu Osumare, har i boken *Dancing Blackness* (2018) berättelser om hur hon reste till Ghana från USA för fältstudie av dans och där ofrivillig blev ambassadör för den afrikanska diasporan, en representant för alla de som gått vilse på andra sidan Atlanten för århundrande sedan. Boken avslutas med hur hon återförenades genom dans med sitt arv i en kollektiv *blackness* i Ghana (Osumare 2018, s. 205).

Ett annat exempel är Tamara Lizette Brown som i sin bok *Soulthieves - The appropriation an Misrepresentation of African American Popularitet Culture* (2014) beskriver danser från den afrikanska diasporan och i kapitlet *So you think you can dance*. Det är en historisk resa med dansen i centrum från slaveriet till vår samtid. Kapitlet redogör för och nyanserar hur den strukturella rasismen har påverkat dansen och dess uttryck samt hur den har approprierats av olika grupper och sammanhang.

E. Jean Johnson Jonstons (1999) antologi *Dance in the field* skriver att många danser från den afrikanska diasporan inte är nedskrivna för att de tillhör en muntlig tradition och att i vissa fall kan noteringen bli en del av processen att synliggöra och lyfta danser som annars skulle falla i glömska eller räknas bort från det kulturella arvet. Kunskaper om danser från den afrikanska diasporan behöver förfinas och nyanseras så danslärare och dansare kan se hela bredden och ge dansstilarna ett namn snarare än att kalla alla danser för afrikansk dans. Hon skriver även att det måste finnas plats för alla som vill föra vidare traditionella danser eller utforska och experimentera samt göra de underhållande och kommersiellt gångbara för att kunna utveckla de vidare till nya uttrycksformer.

4.2 Danser med en afrikanistisk estetik

Afrikanistisk estetik är ett användbart begrepp för att lyfta fram och synliggöra likheter och skillnader mellan de olika dansstilarna i projektet Danser från den afrikanska diasporan. Genom detta bygger lärare och elever tillsammans upp en vokabulär och en begreppslista på ett likvärdigt sätt som redan finns för andra dansstilar som den klassiska baletten eller den moderna och nutida dansen. Brenda Dixon Gottschild ansågs vara banbrytande då hon skrev om den afrikanistiska estetiken och hur den i USA osynliggjorts som en del av rasismen mot afroamerikaner. Hon lyfter i boken *Digging the Africanist Presence in American Performance*

- *Dance and Other Context* (1996) även fram frågor som antirasism, genus, sociala frågor utifrån den afrikanska diasporan. Hon har också skrivit *The black dancing body: A Geography from Coon to Cool* (2003) för att synliggöra den svarta dansande kroppen genom olika berättelser och erfarenheter.

Halifu Osumare (2017) skriver i *The Africanist Aesthetics in Global Hip-hop moves* om hur musiken och dansen blev ett substitut för formell politisk frihet som slavarna förvägrades på plantagen. Hon lyfter fram det unika från danser med en afrikanistisk estetik som att rörelserna ofta har en rytmisk komplexitet där många lager av mening går att utläsa från en sociokulturell kontext.

Tamara Lizette Brown skriver i *Soulthieves- The appropriation an Misrepresentation of African American Popularitet Culture* (2014) att den svarta kulturen till skillnad från den västerländska inte har någon högkultur att luta sig tillbaka mot. Hon refererar till Richard Long som menar att det är den västerländska scenkonstnärliga dansen som räknas in som högkultur och den sociala vernaculardansen som lågkonst. Det är utifrån dessa rötter hos och med folket som den svarta dansen har uppstått skriver hon. Där finner vi gemensamma nämnare för den afrikanistiska estetiken som rytmiken, improvisationen, kreativiteten, tävlingen, polyrytmiken, isolationen av olika kroppsdelar, polycentrism till individuella prestationer uppbackade av en grupptillhörighet.

4.3 Vernacular dance

Vernacular dance är ett begrepp som syftar till den sociala dansen som spontant sker informellt i människors vardag i ett community. Danser som började som vernacular dances är till exempel cakewalk, foxtrot, charleston, lindyhop till jitterbugg. Begreppet Vernacular dance räknas in som den äldsta formen av dans inom den *African American Dance* traditionen och begreppet myntades 1968 av Marshall & Jean Steams (1979/1968).

Tamara Lizette Brown (2017) skriver i boken *Soulthieves- The appropriation an Misrepresentation of African American Popularitet Culture* att improvisation är ett signum för vernacular dance. Improvisation signalerar för ett community autencitet, förmågor, en skicklighet och kunskaper. Dansen är ett uttryck för samhället som praktiserar den. Den är en indikation på ens värde i samhället allt utifrån genus, klass, politik, ekonomi och social ställning. Hon skriver även att danserna inte kan bli separerad från sin historia och dess kulturella kontext.

4.4 Streetdance – ett paraplybegrepp för dansstilarna

Streetdance är ett paraplybegrepp som innefattar många olika dansstilar som ursprungligen utvecklades utanför dansskolor i olika sociala sammanhang. Det är oklart hur begreppet uppstod med det innefattar danser som locking, breaking, popping, boogaloo till house, voguing men även afrobeat, azonto, dancehall och twerking. Dessa dansstilar har utvecklats från olika sociala danser som salsa, lindyhop till klubbdanser som voguing och house. Fiona Buckland (2002) utforskade klubbanser under fyra år i New York och hon gjorde en etnografisk studie över klubbkulturen och queer world making. Hon har skrivit om dansgolvetns minnen, där *voguers* berättar sina historier genom rörelser på dansgolvet och hur kraftfullt denna metod är för att medvetengöra identitet och kulturens utveckling över tid. På dansgolvet var inget fixerat, allt rörde på sig och en förändring av identitet var möjlig.

Our bodies hold memories: memories of pain, desire, love, of weight and touch, tension and release. In dancing, the body was the location of all these experience that were not fixed, but that moved and changed as participants moved on the dance floor with the mixing of tracks, rhythms, and samples, rupturing and restructuring time and movement again and again. [...] Walking out of the club was not a reversal of walking in. Something has changed.

(Buckland 2002, s. 183)

Många av dansstilarna inom streetdance är populära fritidssysselsättningar och livsstilar för barn, ungdomar men även för vuxna. De kan utövas i ånga sammanhang som från dansklasser, jams, på festivaler till dansgolv, battles men även som sportgren. Under dessa sammanhang blir de även ofta performativa, ibland även tillsammans med interaktion från en publik. Inför OS 2024 kommer breakdance bli en OS-gren. Den prövades redan på ungdoms-OS 2018 i Brasilien (Sveriges Olympiska Kommitté 2020). Streetdance eller hiphop har idag blivit mainstream och undervisas på dansskolor och idrottsföreningar runt om i hela världen. Det går idag att dansa streetdance utan att vara en del av hiphopkulturen (Lövendal, 2020, s. 225), en kunskap relevant vid förståelse av elevers förkunskaper.

5. Forskningsöversikt

Utifrån de normer och värderingar som ungdomarnas poddar tar avstamp ifrån har jag valt att göra en forskningsöversikt gällande ämnet dansteori, vithetsnormen och intersektionalitet som begrepp.

5.1 En översikt av ämnet dansteori

Detta kapitel ger olika ingångar till ämnet dansteori ur ett bredare perspektiv än enbart till kursen dansteori på det estetiska programmet. Susan Leigh Fosters (2005) skriver i artikeln *Dance theory?* att det snarare finns tusentals dansteorier än en enda rätta. Hon skriver om hur danshistoria ofta traderas vidare med berättelser som utgår från en ”ursprunglig” och ”primitiv” dans till en mer ”civiliserad”. Ofta brukar långa historieskrivningar om dans börja med ursprunget i afrikansk dans för att sedan övergå till mer spektakulära danser i Asien och sedan komma tillbaka till de gamla grekerna. Därefter landar ofta historieskrivningar i epoken renässansen och hur den klassiska baletten utvecklades i Europa och vidare till den moderna dansens utveckling i USA. Denna historieskrivning reflekterar en del antagande om progress och kulturell förfining som hon kopplar ihop dess kanon med de rationella imperialistiska erövringarna. Hon skriver även vidare om hur dans reflekterar och speglar våra kulturella och estetiska värderingar men även vad det är som är speciellt och unikt med dans. Susan Leigh Fosters jämför även dansteori med musikteori, vilken har utgångspunkt i en given kompositions rytmiska och harmoniska struktur och som även undersöker skalor, stämmor och andra strukturer i musiken. Musiken undersöker generellt mer sin egen konstform till skillnad från dansen. Dans ser sig mer om och kopplas förutom till tid, rum och kraft även till etnicitet, klass, genus, sexuell identifikation, feminism och postkoloniala teorier. Hon syftar då till att det finns teorier om kolonialisering och vilka effekter det har fått på ett land. Det kan vara teorier om vad en nation är och hur denna dominans har visat sig politiskt, ekonomiskt och kulturellt och vad som skapar motstånd under en sådan regim samt vilka ihållande effekter en kolonialisering kan ge. Det kan vara svårt att koppla detta direkt med dans men vi kan se detta genom vilka som får de prestigefyllda jobben och bidragen i dansvärlden och vilka danskompanier som får ta plats på scenen med en publik som kan betala för sina biljetter. Texten tittar kritiskt på begreppet dansteori och den är skriven i dialogform. Vi kunde tidigare se hur poddarna även gick i dialog med och gav svar till varandra.

Boken *Dance Pedagogy for a Diverse World* är skriven av Nyama McCarthy Brown (2017) och den utgår från att världen förändras och så även danspedagogiken. Den behöver ses över för att elever ska känna meningsfullhet och relevans i den gemensamma praktiken. I en danssal undersöker vi förutom dans även maktförhållande mellan lärare och elever men även gentemot olika dansgenrer. Hon skriver att det kan vara problematiskt att undervisningen i dans är så eurocentrisk och att danslärare behöver bli bättre på att bemöta en mångfald med andra kulturella bakgrunder. Styrdokument och kursplaner behöver ständigt ses över och nyanseras utifrån ett samtida perspektiv av mångfald. Det är viktigt att styrdokument på en högre instans är skrivna inkluderande (McCarthy 2017). Om styrdokumentet har ett inkluderande mångfaldsperspektiv kommer även ämnesdidaktiken i dans att utvecklas. Texten är tydligt skriven utifrån en verklighet eller kontext som finns i USA men det går även att relatera den till ett svenskt skolsammanhang.

Det finns en kanon som har vuxit fram, där ett fåtal historiska narrativ har fått dominera på bekostnad av alternativa perspektiv och berättelser (Johansson 2012). Med fokus på den europeiska kulturens utveckling och spridning har den eurocentriska historieskrivningen hittills varit dominerande. Hammergren (2009) reflekterar över detta och gör oss medvetna om att det inte finns någon absolut rådande sanning gällande den danshistoria som så ofta traderas vidare till nästa generation (ibid).

Det innebär att när jag som lärare lyfter fram olika narrativ i min undervisning även gör eleverna medvetna om vilket kanon som förmedlas genom historieböckerna (Johansson & Nordgren 2014). Decentralisering innebär att fokus flyttas och tolkningen av narrativen ger eleverna alternativa perspektiv på historiska skeende och därigenom kan denna förmåga utvecklas och bli en utgångspunkt för eleverna lärande och kunnande (Blomberg & Ekman 2020). För att ytterligare synliggöra dessa historier behöver man lyfta fram de förgivettagande historierna, den kanon som med självklarhet traderas vidare i vårt samhälle. Jag har valt att göra detta utifrån begreppet vithetsnormen.

5.2 Vithetsnormen

Whiteness could be described as an ongoing and unfinished history, which orientates bodies in specific directions, affecting how they 'take up' space.

(Ahmed 2007, s.15)

Vithetsnormen är omdebatterad i danssammanhang och jag väljer att försöka synliggöra och problematisera den i relation till danser från afrikanska diasporan. Begreppet gör oss medvetna om rasistiska strukturer, hudfärg och privilegier som råder i världen och då även i dans och dansundervisning.

Begreppet vithetsnorm handlar om att den vita hudfärgen är normen och hur andra hudfärger nonchaleras. Detta kan tydligt synliggöras genom smink, plåster till bandage samt tåpetskor och vita triåer inom dansvärlden (Jallow 2020). *Colorism* är ett begrepp som myntades 1983 av Alice Walker. Det är ett postrasistiskt skönhetsideal som utgår från att mänskligheten delas upp i olika raser och att de med ljusare hud är mer privilegierade och som mer förknippas med något positivt (Kendi 2019, s. 137). Sara Ahmed skriver om kroppar och hur de orienterar sig i specifika riktningar och påverkar oss att ta plats eller vad man kan göra i offentliga sammanhang. Begreppet myntades 1997 i USA av Richard Dyer och det handlar om överordningen av kroppar och hur de formas och tillåts ta plats i samhället (Ahmed 2007). En intersektionell analys visar att kvinnor med vit och färgad hudfärg inte får samma förutsättningar och möjligheter i livet. I boken *Ain't I a woman* skriver Bell Hooks (1981) att svarta kvinnor ofta romantiseras av vita som starka, amazoner eller *Mammies*, lojala hembiträden till vita familjer under slaveriet och vidare fram i historien. Utifrån ett intersektionellt perspektiv handlar kvinnohistoria till stor del om vita kvinnors historia och frigörelse och att det är sexism och rasism som skapat den låga sociala statusen hos färgade kvinnor (Hooks 1981).

I Sverige använder vi oss inte av begreppet ras som man gör i USA. I denna uppsats används istället etnicitet eller hudfärg. Ylva Habel (2007) refererar till författaren Sven Lindqvist som menar att man i Sverige är medveten om att rasordningar fortfarande finns. Problemet menar Habel är att det göms undan bakom begrepp som främlingsfientlighet och intolerans. Hon ställer sig frågan *vilka av våra medborgare ska nöja sig med att tolereras, och att låta sig utdefinieras som främlingar i sitt eget land?* (ibid 2007). På senare år har afrofofi uppmärksamats och en dokumentär gjord av Uppdrag granskning från 2017 fick stort genomslag.

Det har funnits en kritik inom dansvetenskapen gällande historieskrivningen och historiografin över den moderna dansens kanon. Susan Mannings skriver om detta i artikeln *Dance History* (2019) med ett samlat grepp kring vithetsnormen, whitewashing, amerikanisering, eurocentrism till vilka personer som har skrivit fram denna kanon. Den har till stor del skrivits fram av danskritiker och dansvetare under 1900-talet fram till 1990-talet då forskare vid universiteten tog över med en dominans från USA. Hon redogör även för möjliga orsaker som makt, politik, krig, ideologier, estetik till att en ensidig kanon har traderats vidare. Hon skriver att det skett ett skifte i historieskrivningen det senaste årtiondet och att man numera forskar och skriver om dans ur ett transnationellt och globalt perspektiv snarare än nationellt. Detta gäller även hiphopkulturen som hittills mest fokuserat på olika minoritetsgrupper i USA. Avslutningsvis

skriver hon om att nästa steg för den moderna dansens historiografi är att integrera alla dessa olika nivåer av analyser. I slutändan är historiografi över det nationen och transnationella perspektiven cirkulär och inte motsägelsefull utan snarare komplementär för dansare, åskådare vilket kommer ge mening och göra skillnad lokalt, nationellt, regionalt men även i en global kontext.

Inom dansvetenskapen i Sverige har det börjat skrivas om vithetsnormen på olika sätt även om forskningen är eftersatt. Lena Hammergren skriver om den klassiska baletten, en dans med en tydlig vithetsnorm, utifrån ett historiografiskt perspektiv i boken *Dans och historiografiska reflektioner* (2009). Hon skriver att den klassiska baletten kanske inte renodlat är utvecklad från hovbaletten utan att dess ursprung snarare kommer från en mångfald av danser.

5.3 Vithetsnormen sett ur en danspedagogisk kontext

Vid SKH, Stockholms konstnärliga högskola, har två lärare skrivit varsitt kapitel i antologin *Konstuniversitetet* (Hofvander Trulsson & Hellsten 2021). Dessa författare och danslärare beskriver en antirasistisk praktik och en vithetsnorm i den moderna samtida dansen som behöver dekonstrueras och bearbetas i undervisningen.

5.4 En antirasistisk praktik för institutionen dans

Anna Efraimssons artikel (2021) handlar om hur man kan skapa en antirasistisk praktik för institutionen dans på SKH, Stockholms konstnärliga högskola där hon har varit ansvarig ledare för dansarutbildningen. Hon skriver om och problematiserar maktordning, patriarkatet, vithetsnormen, postkolonialism, dekolonisering till scenkonsten. En förändring av utbildningen är nödvändig och skolan står som hon ser det inför ett paradigmskifte. Intersektionalitet med dess teoribildning utifrån bland annat Bell Hooks (2003) kan vara en lösning för att öka medvetenheten och skapa en antirasistisk praktik. Den bygger på att sociala identiteter överlappar förtryck, rasism, dominans och verkar för samverkan. Enligt Efraimsson kan institutioner genom att jobba med inkludering, representation av olika danstekniker till koreografiska metoder som medvetandegör rasifiering bidra till en antirasistisk pedagogik. På lång sikt kan kanske detta leda till en breddad rekrytering, vilken nu är väldigt homogen. Hon anser att man som lärosäten behöver hitta sätt att problematisera vithetsnormen och demokratisera den kanon som traderas vidare. Utifrån dessa utvecklingsområden kan en antirasistisk praktik växa fram och dansen utvecklas med sin samtid.

5.5 Vithetsnormen inom den moderna samtida dansen

Ulrika Berg (2021) skriver om vithetsnormen inom den moderna samtida dansen och tar avstamp från *Judson church dance theatre* i New York på 1960-talet. Berg skriver om vit hudfärg och dess neutralitet som varken behöver förklaras eller motiveras men som glömt bort att konstruera sin egen vithet. En svart kropp definieras oftare med ras, identitet och politik och att det krävs en vit privilegierad erfarenhet för att bortse från de begreppen. Hon skriver om den västerländska kulturens fokus på individualism och objektivitet vilket ofta får representera något unikt och fritt utanför kollektivet. Den vita världsuppfattningen och erfarenheten är inte en universellt mänsklig erfarenhet utan att människan skapar förståelse av erfarenheter genom en kulturell lins. Begreppet *white fragility* (Diangelo 2018) är ett begrepp som handlar om hur vita människor genom sin omedvetenhet och levda överordning blir obekväma i samtal om ras. Hon menar att det är eftersträvansvärt att titta efter de icke-vita referenserna för att kunna ifrågasätta historieskrivningar och i detalj kunna studera dansen, dansarna och kontextualisera sin egen konstnärliga praktik.

5.6 Are college curriculum too white? En artikel från *Dance Magazine*

I en artikel publicerad i *Dance Magazine* april 2020 ställer sig J. Bouey (1992-) frågan om läroplaner i dans på amerikanska college är för vita? Det finns en kritik i artikeln då det krävs kunskaper om balett, modern och contemporary dans för att ens kunna söka in och slutligen få en examen på college i USA. Författaren skriver att det finns en tradition att se den vita dansen som överlägsen och finare än andra danser som anses avvikande och farliga utmanande. Den vita dansens historia och tradition har enligt artikeln stulit, plundrat och approprierat inte bara steg utan även koreografiska metoder. Detta skulle kunna tolkas som en form av förtryckande rasism på högskolor och universitet. Artikeln avslutas med att utmana college att ta in andra dansstilar som voguing för att även möjliggöra att andra stilar, legender, förebilder och historier får ta plats. Författaren till denna text driver även en podd (www.jbouey.com).

5.7 Nya perspektiv på begreppet intersektionalitet.

Nina Lykke (2014) har skrivit en artikel om möjligheter och problem med begreppet intersektionalitet. Hon noterar att begreppet har skapat en vetenskaplig och politisk diskussion med starkt fäste i Sverige. Artikeln tar upp olika användningsområden för begreppet och problem som kan uppstå men även möjligheter. Hon anser att det är av stor vikt att ett begreppsliggörande reds ut då forskare kan ha olika betydelse för samma begrepp och att

stridigheter och missförstånd kan uppstå på grund av detta. Det är även viktigt att medvetandegöra den privilegierade skandinaviska positionen som vita människor här har och inte ignorera denna maktfaktor i debatten mellan olika feministiska diskurser. Författaren hoppas på en fortsatt öppen definition av begreppet och hon menar att intersektionalitet kanske bäst kan ses som en provokation och oppositionell kraft snarare än en metod eller teori. Hon skriver om Bell Hooks, Donna Haraway, Kimberlé Williams Crenshaw och svenska Paulina de los Reyes som tongivande forskare och debattörer i debatten om intersektionalitet. Dessa tankar om feminism och möten mellan klass, genus och etnicitet kan vidare vara intressanta att fördjupa sig i inför tolkning och analys av elevernas poddar.

5.8 Sammanfattning

Kunskaps- och forskningsöversikten hjälper till att överblicka fältet av möjligheter för tolkning och analys av elevernas poddar och att didaktiskt utforma en relevant undervisning. Det finns till exempel många olika sätt att se på vad streetdance kan vara vilket är en viktig förståelse för lärare i mötet med eleverna. Elever kanske tidigare mest tävlat i locking som sportgren eller dansat popping spontant på fester eller lärt sig dansa från Youtube utan en förståelse av dansernas historiska kontext. Begreppet afrikanistisk estetik kan vara användbart för att göra analyser över dansgenre som breakdance, capoeira till house för att hitta likheter, skillnader men även vad som är unikt med varje dansstil. Överblicken av vithetsnormen läser jag snarare med en kritisk blick utifrån min egen positionering som vit akademiskt utbildad ämneslärare i dans. Det är av stor vikt som danslärare att kunna vara reflexiv och påläst för att våga synliggöra den osynliga vithetsnormen inom den samtida moderna dansen, speciellt om man själv undervisar i den stilen. Det är oftast den akademiska dansen som eleverna möter när de börjar dansinriktningen på det estetiska programmet. Det går förhoppningsvis genom kunskaps- och forskningsöversikten att förstå att det kan uppstå ett motstånd mellan olika sätt att förstå och uppleva dans. Intersektionalitet kan med sin komplexitet och maktanalys hjälpa oss att förstå detta fenomen. Detta glapp mellan ungdomarnas danser och akademien kommer vidare att utforskas i uppsatsen.

6. Resultat – Dansstilarna

I följande text presenteras resultaten av den datainsamling som gjorts med poddarna som utgångspunkt. Här ligger fokus på svaren till de två första forskningsfrågorna rörande vilka teman som ungdomarna tar upp och vilka uttryck av förändring och motstånd som träder fram i poddarna. Resultatet från poddarna är uppdelade i fyra delar. I den första delen, bakgrunden, beskriver eleverna utifrån sina röster om historien bakom de utvalda dansstilarna. Andra delen handlar om dansstilarna i vår samtid utifrån elevernas röster och poddar. Den tredje delen heter Masterpodden 1-3 och den är en metarefleksion där sju elevers röster hörs om uppgiften att skapa en podd. Sista delen heter Masterpodden 4-7. I den delen reflekterar sex elever om resultatet från de tre tidigare delarna av resultatet. Några av de teman som ungdomarna tar upp har bildat underrubriker som senare sammanfattas i slutdiskussionen.

Sammantaget visar resultatet att olika teman uppstår i diskurserna hos poddarna och hur eleverna drivs av vilja till förändring och motstånd samt hur den västerländska traditionen blir ifrågasatt och utmanad. Detta resultat kommer i ett senare skede att analyseras mer ingående i relation till styrdokument, teorierna, bakgrunden och olika perspektiv i slutdiskussionen.

6.1 Twerking, azonto och dancehall

De fem poddarna som lyfts fram är gjorda av elever vid det estetiska programmens dansinriktning. Den första delen är en bakgrund som ger läsaren en viss förförståelse för dansstilarna ur ett historiskt och kulturellt sammanhang. Fakta och information till bakgrunden är hämtad från elevernas poddar. Nästa del berör vår samtid med teman som kroppsideal, identitet, genus, normer, social kontext, ett kommersiellt perspektiv till dansens roll i samhället. Poddarna A, D och E handlar om dancehall. Poddarna B och F handlar om twerking. Podd C handlar om azonto. Texten nedan består till stor del av rena citat som jag för läsbarhetens skull redovisar i löpande text. Först kommer ett inledande citat gällande okunskap om dansstilen twerking.

Senast förra veckan fick jag en fråga av en kompis. Vi satt och pratade och hon sa -Alltså jag har en kompis och hon vill typ specialisera sig på *twerking*. Det känns ju jättekonstigt för jag fattar inte ens vad kan man ens göra med sin rumpa? Då sa jag det finns jättemycket saker man kan göra. Jag har lärt mig mycket om det.

(Podd B)

A. Fem elevers röster om historien bakom Twerking (Podd B och F)

Twerking uppstod ur bounce kulturen som utvecklades i New Orleans under 1980-talet. Dansen har jämförts med traditionella afrikanska danser exempelvis mapouka som förbjöds i TV i Elfenbenskusten då den ansågs vara för vulgär (Podd F).

Ordet kommer från engelskans twerk och twist men även från spanskans pereco i Puerto Rico och rebolar från portugisiskan i Brasilien berättar podd B. Ordet twerk lades 2013 till i Oxford English Dictionary. Ordet har använts i över 20 år, men det fick uppmärksamhet då den amerikanska artisten Miley Cyrus uppträdde med dansen på en MTV Video Music Awards-gala samma år (Podd F).

För de som inte har twerking som en del av sin kultur känns den mest igen för att den ofta sexualiserar kvinnor och förknippas med porr och strippklubbar. Artister som Beyonce och Nicki Minaj har använt sig av twerking i flera musikvideor. Den är en del av en polyrytmisk konst starkt centrerad till höften som rör sig på olika sätt. Från grunden är dansen starkt sexuell i sin natur. Beroende på hur man ser på twerking kan den tolkas som nedlåtande eller som ett hyllande av rumpan, livet och döden (Podd B).

B. En elevs röst om dansstilen Azonto (Pod C)

Azonto utvecklades under 1990-talet i området runt Ghana och Togo som ligger i västra Afrika. Dansen azonto utvecklades ursprungligen ur en traditionell dans från Kpanlogo som dansas av Ga folket i Ghana. Ordet azonto betyder enligt etymologin egensinnig ful gatflicka. Från början var dansen ett sätt att förolämpa billiga studentskolor och flickor men idag har ordet fått en annan klang. Dansen har blivit populär tack vare sitt höga tempo, hemgjorda steg som görs med glimten i ögat med mycket humor. Med tillhörande Youtube-filmer spred sig dansen globalt under 1990-talet. Dansen och musiken har en samhörighet med musikstilar som soca, afrobeat, ragga, reggae till reggaeton och är älskad av en hel värld (Podd C).

C. Tre elevers röster om dansstilen Dancehall (Podd A, D och E)

Dancehall hade ett syfte, det fanns en anledning varför man just dansade dancehall i Jamaica. Dansen var religiös eller rituell, men den hade även politiska aspekter, där sångerna tar upp sociala frågor och aktuella ämnen till en högljudd diskussion och tillåter folket att uttrycka sitt missnöje eller gillande och använder hela kroppen som en insändare.

(Podd A)

Dancehall-kulturen uppstod under 1970 och 1980-talet på gatorna i Kingston, Jamaica. Festerna, passa passa pågick nätterna igenom och blev folkets mötespunkt och andningshål i en tuff tillvaro. Alla kunde delta och festa oavsett liv och leverne. Genom gatans dans skedde möten och kommunikation. Det man behövde säga sades genom kroppen, texten och musiken. Kroppen, dansen och musiken uttryckte budskap som både kunde vara politiska eller mer välbehövliga andningshål bara för nöjes skull i en annars tuff vardag. Dancehall-kulturen slog igenom globalt 2002 med artisten Sean Paul (Podd A).

6.1.1 Dancehall – en historisk och kulturell fördjupning

Då det finns flera elevpoddar om dancehall finns det således mer beskrivet om denna dansstil. Detta avsnitt är en fördjupning av dancehall-kulturen ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Alla referenser är kopplade till informanternas poddar och referenser.

Jamaica är en del av Karibien och var i mitten på 1600-talet centrum för slavhandel i det som brukar kallas för triangelhandeln. Slavarna förde med sig viktiga ritualer för livets stora skeende som födsel, könsmognad, giftermål, jakt, krig och död skriver Margareta Sörenson (2011) i artikeln ”Varifrån kommer dansen? Afrikanska rötter”. *Ngoma* är ett samlingsnamn för danserna, sångerna och musiken som blev bärare av dessa traditioner och kulturella uttryck. Podd A berättar med referens till Tova Olsson artikeln *Dancehall -Vägen till frihet* (2007) om hur den nya levnadssituationen avskuren och förbjuden från sin egen kultur tvingade folket att hitta en ny identitet. Slavarnas kultur förändrades på grund av hur de fick eller förbjöds uttrycka sin kultur. Det kulturella uttrycket blev mer uppbyggd på individuella presentationer istället för det kollektiva arvet för att överleva förtrycket i det nya landet och som slavar. Den som kunde briljera med sina färdigheter kunde även få ett drägligare liv än de som slet sönder sina kroppar på bomullsfälten. Ur denna miljö utvecklades framträdande och performance till det vi idag känner som underhållning. Podd D berättar om hur ”showbiz under generationer har bearbetat det afro-amerikanska arvet där grundläggande drag har behållits från dansen med den raffinerade rytmiken, stampandet med fötterna till vickande av höfterna”.

6.1.2 Dancehall på Jamaica

Sprunget ur denna mörka historia av våld, rasism, motstånd och rikedom växte dancehall-kulturen fram långt senare på gatorna i Kingston på Jamaica under 1970-80-talet. Stora högtalare eller soundsystem ”skrånade” nätterna igenom på gatorna och kroppar möttes genom dans, musik och sång.

På Jamaica var det först reggaen som blev populär med Bob Marley som stjärna under 1970-talet. När musiken utvecklades och blev mer elektronisk kom ”ragga” som var betydligt snabbare i tempo. Under 1980-talet fångade Gerald Levy även känd som Mr. Bogle eller Mr. Wacky folkets hjärta på gatorna i Kingston, Jamaica. Han började som gatusångare och sjöng på språket eller dialekten som kallades för jungle i Kingstons mest fattiga och våldsamma områden berättar Podd E om. De enkla danserna var lätta att följa och enligt utsagor var de hypnotiskt stilfulla. Till dansen kopplades aktuella och samtida händelser, personer och trender som gjorde de populära och angelägna. Genom att även sjunga om dansstegen knöts de till artister och musiken gjorde att alla kunde delta och festa. Mr. Bogle blev tragiskt skjuten 2005 men är och förblir en legend inom kulturen. Det var först genom Sean Paul och hans hitlåt *Gimmie the light* som dancehall slog igenom globalt 2002. Sedan dess är det många artister som har blivit inspirerade av drivet i kulturen allt från Nicki Minaj, Cardi B till Beyonce. Andra artister som nämns i poddarna är Elephant Man, The Snowboy, Bounty killer, T.O.K, V. Kartel, till Super Cat och Beenie Man (Podd D). Musiken är ofta grov och fylld med sexistiska anspelningar och våldsskildringar. De värst homofoba artisterna har dock redan blivit utstötta och tvingats lämna ifrån sig micken. ”Vad som är viktigt och tänka på är att dancehall inte bara är själva dansstilen eller musiken utan hela kulturen. Därför är människorna, DJ:n, producenterna, sångartisterna och dansarna väldigt viktiga inom dancehall kulturen” (Podd E).

Dancehall (Podd D) i Sverige är en kultur som har många gemensamma nämnare med andra dansstilar som african dancehall, afrobeat/azonto, dancehall queen, ragga dancehall, jamaicansk dancehall och soca dancehall. Azonto har näst intill samma musikaliska referenser (Podd C, s. 26). På Jamaica är dansstilen politisk, rebellisk och traditionssökande. I Sverige och många andra länder har den blivit till nöje, träning och något trendigt. Dancehall är populärt bland ungdomar över hela världen eftersom dansen har mycket attityd, stegen är stora och coola men framför allt för att det ser snyggt och för att det är roligt ut att dansa. Alla tre eleverna har hämtat fakta och information från artiklarna Dancehall - Vägen till frihet av Tova Ohlsson (2007) och Varifrån kommer dansen? – Afrikanska rötter av Margareta Sörenson (2011) från Danstidningen. De har även använt sig av andra källor som böcker, artiklar men framförallt hämtat fakta från nätet och sociala medier.

6.1.3 Normer, ideal och identitet kopplat till dansstilarna på 2000-talet

I följande text finns det transkriberade sammandrag av innehållet i poddarna som har betydelse för analysen av mina forskningsfrågor.

Texten presenterar elevernas syn på de olika dansstilarnas uttryck i dag och deras egna relationer till dem. Eleverna lyfter fram teman som framförallt handlar om uttryck, ideal och normer kopplade till kropp, genus, sexualitet och identitet. Det kommersiella perspektivet är centralt för hur dansstilarna har utvecklats till idag och även det perspektivet finns med i denna text. Poddarna ger dialogiskt svar till varandra utifrån olika centrala teman och frågeställningar. Nedan står det framförallt om dansstilarna i perspektiv som ett samtida fenomen, en del av vår tids ungdomskultur.

En podd behöver ha en slagkraftig start, gärna innehålla en provokation eller vara mitt uppe i en händelse för att fånga in lyssnaren. Det finns således en dramaturgi att följa och eleverna har skapat sina poddar utifrån detta narrativ i vissa fall. Det är därför intressant att lyfta fram hur eleverna angriper sin podd för att fånga vårt intresse då den är tillspetsad och tar fram centrala teman för dansen.

A börjar sin podd med att undra vad syftet är med dansen i en reklamfilm för ett känt underklädesmärke. ”Är budskapet att skaka rumpa och visa upp sina kurvor eller har den något högre syfte”? B startar sin podd med att prata om påståenden, missförstånd, fördomar och även hon undrar vad syftet är med dansstilen twerking. Båda poddarna ställer alltså frågan vad syftet är med dansstilarna är utifrån olika kontexter. Ett av svaren som Podd B så småningom svarar med är:

Twerking är stolthet. I grunden är twerking kopplat till sexuella rörelser men på ett kraftfullt sätt. En människa som *twerker* är stark och självsäker. En kvinna twerker endast inte för att visa upp sig för en man utan twerker för sig själv och för att andra ska få ta del av hennes energi.

(Podd B)

Podd C pratar om dansstilen azonto och menar att hon inte har tolkningsföreträde i frågan gällande dansen då den har sitt ursprung i Ghana. Därför är utgångspunkten i denna podd mer tillbakalutad och berättande med ett utifrån perspektiv snarare än utifrån ett ifrågasättande och egna erfarenheter.

6.1.4 Kroppsideal

När det kommer till dancehall så berättar Podd A att det finns ett dubbelt tryck av kroppsideal för tjejer som dansar dancehall. Först ska de passa in efter den västerländska slanka vithetsnormen och sedan efter det kurviga idealet som råder inom dancehall-kulturen. Det finns även tankar i podden att man har övergivit den ursprungliga dansen för ett mer lättklätt ideal,

en show off för tjejer som vill visa upp sina kroppar. Podd A menar att denna form av dancehall står i kontrast till dansen som dansades nätterna igenom på gatorna i Kingston under 1970 och 80-talet då den tog form. Dancehall har förändrats och utvecklats då den blivit till en global rörelse och kultur och är viktiga för många människor runt om i världen.

Danserna twerking och dancehall är en del av en polyrytmisk danspraktik med ursprung från den afrikanska diasporan där förtryck, rasism, sexism och makt har varit vardagliga uttryck och handlingar berättar B om i sin podd. Polyrytmik innebär att många rytmer pågår samtidigt i kroppen på ett ytterst komplext och nyanserat sätt som kan te sig svårt att skriva ner eller tolka utan förförståelse.

Twerkingen beskrivs som en dans där höften tar plats, ett kraftfullt ställe som brukar förknippas med liv och död. Det är häftiga, hektiska och vulgära rörelser som hyllar rumpan som något vackert och sexigt till ren energi. Den är extremt sexuell i sin natur vilket gjort att den i västerländska sammanhang har tolkats som vulgär och ful, raka motsatsen till sofistikerad och intellektuell, egenskaper som hyllas i det västerländska samhället. Dansen har i alla tider använts för att kontrollera kroppen och det kan vara allt från önskad fruktbarhet till abortmetod.

Podd E beskriver att dancehall vidgar och tänjer på kroppens uthållighet och gränser. Där finns fullt med sexuella anspelningar och en rå energi som förmedlas.

Enligt Podd C är det centrala i azonto rumpskak och knäböj men där finns även inslag av akrobatik och andra rörelser inspirerade från vardagen som att stryka, boxas till att laga mat. Azonto består även av handrörelser som är kulturspecifika, alltså koder som är inbyggda i dansen med en betydelse som bara de insatta i kulturen själva kan förstå och tolka. Det som uttrycks genom dansen är styrka, självsäkerhet och en stolthet, något som förstärks genom nedanstående citat:

Man lär sig inte dancehall genom en dansklass, du kan inte dancehall genom en dansklass, utan du måste förstå och leva den för att kunna vara en del av den och endast där har vi ett perfekt exempel på en sociokulturell dans. Där inte enbart genom fysisk "träning" så lär man sig utan genom kommunikation, miljö och människor.

(Podd E)

6.1.5 Kvinnors roll i danserna

På Jamaica är det ofta kvinnorna som försörjer familjen. När de ska ut och underhålla på festerna måste de sänka sig till sexuella objekt för att kunna tjäna pengar på dansen. För de som har dansen som sitt levnadsbröd är det extra viktigt att locka till sig uppmärksamhet på festerna med utmanande och sexiga danssteg. Då får de den uppmärksamheten som behövs för att sticka ut från mängden.

(Podd E)

Många av poddarna tar upp kvinnornas roll i de olika danserna. I analysen av poddarna kan det kommersiella perspektivet sammanfattningsvis ses som något starkt drivande som utvecklar dansstilarna både på gott och ont. Där kan uppstå ideal som gör att kvinnor sexualiseras och objektifieras och utnyttjas. A pratar om hur dancehall tidigare dansades som en del av kampen för rättvisa i samhället på Jamaica eller som något man gjorde för att släppa loss och glömma. Kurviga tjejer är populära att visa upp och de tillför ett kroppsideal som har blivit till en eftersträvansvärd norm. Dansen blir för tjejerna ett tillfälle att visa upp sina snygga och kurviga kroppar. Podd B menar att twerking ofta ifrågasätts då den existerar i sammanhang där kvinnor behandlas nedlåtande och blir sexualiserade som i musikvideos av Cardi B och Nicki Minaj, på strippklubbar och i porr. Kvinnor ses som sexuella objekt som utnyttjas för mäns lustar i utbyte av pengar uttrycker podd B. Hon säger:

En feminist behöver ändå vara oerhört nyanserad innan man totalt dömer ut dessa dansstilar, det är en afrodiasporisk praktik med spännande och exotiska drag med kraftfullt sexuella drag som lockar. De är kraftfulla och empowering och de har sitt ursprung i att hylla rumpan, livet och döden.

(Podd B)

Detta är ett uttalande som kan härledas till vad journalisten Clara-Lee Lundberg skrivit om twerking i tidskriften Ottar (2011). Fanni Sosa, danskonstnär och aktivist från Brasilien har även använts som referens för podd B och podd F.

6.1.6 Kulturell appropriering och kulturell appreciation

Podd C berättar under en del av sin podd om olika begrepp som kulturell appropriering, kulturell appreciation, marginaliserad grupp, vita rum, colorism till white washing. De begreppen kommer att förklaras mellan raderna i detta kapitel utifrån Podd C förklaringar men inledningsvis ett citat om kulturell appropriering från Podd B:

Då slavarna var de som utövade det de vita kallade för den hektiska och vulgära dansen så var det ej accepterat men i och med att de svarta tvingade började underhålla de vita med dans exempelvis så tog de vita en del av underhållningen. De fick med cred och började tjäna ordentligt med pengar på det.

(Podd B)

Kulturell appropriering handlar enligt podd C om att sno en kultur från en marginaliserad grupp, ofta utan tillstånd eller med respekt och kunskap om deras kultur. Informanten menar att som vit västerlänning kan man inte förstå hur kulturell appropriering påverkar en. Om man inte är medveten om detta är man med och förstärker hierarkierna som placerar en kultur över en annan i samhället. Kulturell appreciation är när man iakttar källan och uppskattar den på ett sätt som innefattar mycket respekt. Då gör man inte kulturen till något eget, man snor inte längre en annans kulturella uttryck.

När det kommer till azonto anses den ursprungliga formen av dansen vara sämre, mindre civiliserad då den uppstått och dansats långt bort från vita rum, avlägsna en västerländsk kultur. Danser som har sitt ursprung från afrikanska länder anses ofta vara fulare. Alla danser från den afrikanska kontinenten går genom ett vitt filter efter en västerländsk standard och det gäller att vara ödmjuk och med respekt se till dessa dansers ursprung. Det finns så pass mycket ingrodd rasism och förtryck att många dessutom tenderar att klumpa ihop Afrika till ett enda land. Genom detta påstående utgår man från att där bara finns en homogen kultur trots att det är en hel kontinent som består av enormt många länder och diversitet. Detta är en hörnsten i begreppet kulturell appropriering enligt podd C. De olika poddarna tar upp detta på olika sätt genomgående och nedan tar Podd F upp detta ur ett kommersiellt perspektiv.

Twerking är någonting roligt som folk känner igen och vill vara med och dansa därför används kommersiellt för att sälja musik och få folk att se på musikvideos. Twerking har senare blivit en trend som alla försökt lära sig efter att stora artister tagit med det i sin musik och uppträdande.

(Podd F)

Utifrån begreppet colorism anses personer med ljusare hud vara finare då de mer liknar den västerländska normen. Detta är uppbyggt runt rasistiska strukturer och när det kommer till danser och kulturer brukar man säga att de har whitewashats för att passa in i den västerländska mallen över hur en kultur ska vara och representeras. Vid kulturell appropriering uppstår därför ett förlöjligande, en marginalisering och respektlöshet till rena felaktigheter och utnyttjade av kulturen. Allt detta bygger på rasistiska strukturer från kolonialtiden men som ännu idag är rådande genom olika strukturer.

I Sverige kan man till exempel hitta kulturell appropriering genom hur dansskolor och träningscenter marknadsför sina danser och kurser. Där kan en dans kallas för afrikansk dans eller så byter en dansstil namn för att marknadsanpassa sig och bli konkurrenskraftig. Många dansskolor använder sig av danserna utanför deras traditionella traditioner och kontexter och det är inte ok enligt podd C. Dessa fördomar gör att det skapas en hierarki i dansvärlden. Den

gör att vissa danser anses vara finare medan andra blir ansedda som vulgära. Detta leder till att det inte finns så mycket info om azonto vilket gör det svårt att hitta historiskt eller specifik information om dansen. Den klassiska baletten och jazzdansen anses vara finare än danser från den afrikanska kontinenten även om de är lika professionella i sitt utförande berättar podd C vidare om.

Vid kulturell appreciation uppstår däremot en tolerans, rikedom och överlevnad av kulturella traditioner. Respekten och värdet av dansen får ta plats. C avslutar sin podd med att hylla azonto genom att beskriva den som kreativ, intelligent, full av humor, härlig till hur den skapar gemenskap och förkroppsliga sociala förmågor.

Det finns även andra tolkningar på vad kulturell appropriering kan vara eller leda till. Podd B berättar om hur vita kvinnor från den akademiska medelklassen i Brasilien kommer till favelorna i Rios förorter för att lära sig dansa twerking. Dansstilen anses vara spännande och exotisk och på Kaxighetens Universitet menar Clara-Lee Lundberg (2016) i artikeln Rios kvinnor tar kontrollen över rumpan. Dessa möten öppnar upp för en antirasistisk diskussion, något som aldrig annars hade tagit plats. Genom att fysiskt dansa twerking kan de börja prata om ursprung, ideal, rasism och möten.

Utifrån idén om att poddarna svarar på varandras frågeställningar kan man här se att en förståelse och respekt för danserna uppstår då man sätter sig in och verkligen försöker förstå rasistiska och sexistiska traditioner som präglat synen på danser från den afrikanska diasporan men även danser med en afrikanistisk estetik.

Podd E berättar om hur en danslärare från Jamaica menar att det är oundvikligt att dancehall utvecklas när den blivit global och mer individualistisk. Dansen blir då tillgänglig för flera som kan identifiera sig med kraften och energin som den besitter. Kändisar och artister bidrar även till att synliggöra och sätta dansen i fokus med musikvideos och spektakulära uppträdanden.

I och med att popartister som Beyonce och Nicki Minaj har valt att sätta twerking i rampljuset har dansen blivit populariserad. Detta har även hjälpt den tidigare förbjudna och våldsamma bounce kulturen att bli accepterad i till exempelvis Rio. Det kan vara värt att fundera över att genom en kommersialisering av twerkingen har kulturer börjat acceptera varandra.

(Podd B)

6.1.7 Danserna – en del av samhället

Sammanfattningsvis kan man sägas att alla poddar gör kopplingar mellan dansen och dess roll i samhället. Inom dancehall har dansen alltid varit en del av kulturen och därmed samhället. Man har använt sig av hela kroppen som verktyg för att diskutera orättvisor och politik på

gatorna. Dansen ger folket på Jamaica ett andrum och fungerar som en ventil i en annars tuff vardag enligt Podd A.

Twerking var en del av den våldsamma Bounce kulturen och förknippades med det förbjudna som skedde bland kriminella, på strippklubbar och i porrindustrin. När artister som Beyonce och Nicki Minaj började använda sig av twerking i sina framträdanden och musikvideos blev dansen mer känd och accepterad. Podd F säger att ”kändisar har gjort så att twerk blivit känt och twerk har fått en egen genre”. Detta är ett exempel på hur kulturer kan börja acceptera varandra trots oliktankande men det skulle även om det av vissa skulle ses som kulturell appropriering av dansen enligt Podd C tidigare anförande.

Podd B spinner vidare och funderar vad som skulle hända om man kunde applicerar alla dessa tankar på andra områden i samhället för att skapa en antirasistisk diskussion? Hon menar att avsaknad av lärdomar och sammanhang skapar fördomar, missförstånd och ett tveksamt syfte till dansens existensberättigande. Då syftar B snarare på att dansen anses vara sexualiserad och missförstådd snarare än kraftfull och energigivande.

Podd C berättar att det finns en organisation som heter Azonto Ghana Commission och att den finns i hela landet för att främja fred och enighet i alla olika samhällsskick och platser. Organisationen gör mycket gott och välgörande i samhället vilket då även stärker dansen och kulturens betydelse.

6.1.8 Sammanfattning för dansstilarna dancehall, twerking och azonto

Det centrala temat i de fem poddarna är relationen mellan danserna idag och dess ursprung. Danserna har sitt ursprung från folket, gatan och vardagen men där finns även danser som är av mer rituell och ceremoniell karaktär. Dans, musik och sång kan sammanfattas med ordet ngoma, en enhet även om uttrycken förändras över tiden. Det som genomsyrar elevernas poddar är berättelser om överlevnad, tröst och motstånd i en vardag fylld av förtryck, utanförskap, marginalisering, diskriminering, strukturell rasism, sexism där kulturell appropriering har lett till en kommersialisering och utarmande av kulturen. Danserna följer traditioner och samhällets rörelser genom historien till vår samtid i stark gemenskap. Det pratas i poddarna om kroppsideal, genus, en vilja att dela med sig för att sprida dansens glädje och energi, en förstärkande empowerment. Allt detta sammantaget blir till ett utforskande och identitetsskapande även för de som har skapat poddarna. Det uppstår en dialog mellan poddarna där de ger varandra tänkbara svar på dessa olika komplexa teman. Tillsammans skapar de en helhet där varje podd bidrar med sin del. Genom att använda sig av begreppet intersektionalitet synliggörs klass, genus och etnicitet nyanserat vilket möjliggör

för diskussioner. Dagens ungdomar är väl bevandrade med detta begrepp och politiskt medvetna om sin egen plats i hierarkin.

Makten framkommer genom elevernas poddar som relationell och antagonismer sprungna från folket bubblar under ytan för att ta plats. Poddarna synliggör orättvisor och visar på kraften i olika kulturella uttryck, något som öppnar upp för en diskussion där dansen är den gemensamma utgångspunkten som synliggör vår tids komplexitet.

6.2 Voguing

Utifrån de sex poddarna om voguing som analyserats har en historisk och kulturell bakgrund framkommit och den är till stor del gemensam för alla poddarna. Det sociala perspektivet som berättar vad det innebär att vara en voguer är även det samstämmigt. Den andra delen om voguing handlar om kulturen under 2000-talet. Där diskuteras mer normer och värderingar kopplat till diskriminering och uttryck. Informanternas egna perspektiv på kulturen går som en röd tråd genom hela kapitlet.

Poddarna är namngivna från X-Ö. Alla poddarna har använt sig av dokumentären *Paris is burning* från 1991 som källa och det kan vara en av anledningarna till poddarnas samstämmighet. Det är elevernas egna ord som i kapitlet är framskrivna med viss språklig korrektion för att öka läsbarheten.

6.2.1 Historisk och kulturell bakgrund till Voguing

Jag fascinerad av dansarnas mod. Att kunna stå på scen och uttrycka sig på ett sätt som kräver mycket balans, styrka, vighet och attityd. Som dansare själv kan man ju känna nervositet och ångest när man ska uttrycka sig, det är liksom väldigt sårbart. Och tänker man dessutom på ursprunget, att de svarta homosexuella människor som lever med mycket stigma kring sig, vågar stå, hitta gemenskap och uttrycka sig starkt och ståtligt gör mig bara mer imponerad.

(Podd X)

Modet, uttrycket och historien gör dansstilen voguing spännande. Den är som namnet antyder inspirerad av modemagasinet Vogue och Podd Z berättar om hur dansstilen växte fram på klubbar i stadsdelen Harlem i New York under tidigt 1960-tal. Först kallades dansen presentation men kom senare att kallas för uppträdande eller performance. Med åren utvecklades dansstilen till att innefatta mer avancerade rörelser och extrema poser. Den började då kallas för voguing. Stilen fortsatte utövas och utvecklas inom den afroamerikanska och latinska gaykulturen. Eftersom drag-kulturen inte var accepterad på den tiden höll de sig

till undergroundkällare och hemliga klubbar främst i större städer. Där pågick det drag-races, tävlingarna utifrån olika kategorier om vem har mest glitter, fjädrar, smycken, är snyggast sminkad till finast kläder. Dessa olika shower växte och blev allt mer populära berättar podd Å om.

Voguing är som tidigare nämndes inspirerad av estetiken från modemagasinet Vogue där dansaren kombinerar klassiska modellposer med skarpa vinklar, hårda ben samt vridna arm och kroppsrörelser (Podd Z). Det är en modern house-dansstil som kännetecknas av kantiga poser, raka linjer och stark attityd (Podd X). Dansen är även inspirerad av rörelser från militären, egyptiska hieroglyfer till breakdance. Från militären och hieroglyferna kom de skarpa och vridna rörelserna med förlängning i både armar och benen. Från breakdancen kom inspiration till olika golvrörelser som dips och duckwalks (Podd Å). Dansarna behöver vara viga, då armar exempelvis vrids om till mer extrema poser runt lederna. Det krävs att man är precis, tekniskt skicklig samt har kontroll över kroppen. En performance kan till exempel bestå av att man har en liten väska eller annat föremål som ska flyttas runt på dansarens kropp på ett häftigt och kontrollerat sätt för att visa på ens tekniska skicklighet (Podd X). ”Voguing dansades från början till funk och discomusik. Musiken anpassades även för dansstilen och DJ:s gjorde remixar av en massa låtar eller så använde man sig bara av beats och en MC som pratade genom tävlingen för att peppa eller förstärka det dansaren gjorde” (Podd Å).

Dragqueens är populära och de har mycket smink och ögonbryn som är dragna längre upp för att skapa en illusion av större ögon, längre fransar, fylligare läppar med en tydlig contour. De kan bära kläder som visar mycket hud, bröst samt höga klackar. På dansföreställningar och shower är det glitter och glamour som gäller (Podd X). ”Att dansa voguing är en livsstil, ett sätt att leva på. Det går inte att ha voguing som hobby. Man är en voguer och det är ett val, en livsstil”. Bakom den glittriga ytan vilar många öden om människor som inte blivit accepterade för sin sexuella läggning och livsstil för att de lever utanför normen, något som eleverna visar stor empati för.

Man kan tänka sig vilka konsekvenser det får för den enskilda människan att inte känna sig accepterad för den man är. Voguing har blivit viktig då man för en stund kan känna trygghet och samhörighet även om man lever utanför normen.

(Podd X)

Artisterna Madonna hämtade mycket inspiration från undergroundkultur i New York när hon slog igenom som artist. Hon lärde känna två voguers som heter Jose Gutierrez Xtravaganza och Luis

Xtravaganza på klubben Sound Factory i New York. Hon blev inspirerad av kulturen och låten Vogue kom 1990 med tillhörande video (Podd Ä). Dansstilen fick global spridning tack vare denna världskända musikvideo berättar Podd X vidare om. Madonnas användande av voguing-kulturen i ett kommersiellt syfte anses av vissa vara en form av kulturell appropriering medan andra menar att hon hjälpte till att sprida och uppmärksamma dansstilen globalt (Podd Z).

6.2.2 Social förståelse av voguing kulturen

Den sociala kulturen runt voguing har haft mycket stor påverkan på de HBTQIA + grupperna som varit delaktiga i kulturen. HBTQIA + står för homosexuell, bisexuell, trans, queer, intersexuell, asexuell och plustecknet står för andra identiteter och läggningar. Podd X berättar hur man genom dansen och de olika housen hittade trygghet och samhörighet trots gruppens utsatta position i samhället. Många av dem var i behov av mat och pengar men även av tak över huvudet då de inte kunde bo kvar hemma på grund av våld i hemmet. De har dessutom ofta haft ekonomiska problem med att betala olika behandlingar, medicin, bota könssjukdomar till könskorrigeringar (Podd Ö). Det berättas om flera fall i poddarna där folk blivit utkastade hemifrån med anledning av sin könsidentitet eller sexuella läggning.

Det är inte alltid blodsband som definierar vem du är som familj och om du inte blir accepterad av din biologiska familj kan du alltid välja din egen familj. Det är inte fel att göra så. Än idag finns det fortfarande människor som inte blir accepterade på grund av sin sexuella läggning och livsstil.

(Podd Z)

Det kommande resultatet är baserat på hur eleverna pratar om normer och värderingar i relation till hur voguing-kulturen ser och sett ut under 2000-talet. Elevernas egna tankar om dansstilen och dess syfte går som en röd tråd genom hela kapitlet.

Syftet med voguing. Att kunna komma med ett space där en kan vara sig själv som i vanliga fall, dvs utanför, alltså i världen, inte kan vara. Uttrycka sig själv, se ut, prata, vara sig själv. Att komma från alla problem som finns och som i HBTQIA + personer som rasifieras dagligen kämpar med. Frihet från all diskriminering och orättvisa. Voguing är alltså en dansstil för människor som inte fått chansen att uttrycka sig ärligt.

(Podd Ö)

Alla poddarna om voguing har en ödmjuk inställning till kulturen. På forskningspråk skulle man kalla det för en reflexiv hållning där den som pratar är väl medveten om sin egen position i relation till ett fenomen eller som i fallet här dansstilen som undersöks. En av anledningen till

att eleverna har valt av att skapa poddar om voguing är för att den inte riktigt uppmärksammas på utbildningen som de går i samma utsträckning som andra dansstilar. Pod X skriver vidare att det finns en väldig fascinerad av dansstilen och dansarnas mod med dess abstrakta rörelser och det utlevade framträdandet, dess performance. ”Anledningen till varför jag i den här podden vill prata om vogue grundar sig i att voguing inte riktigt uppmärksammas på samma sätt som andra dansstilar gör samtidigt som jag är väldigt fascinerad av dansstilen och dansarnas mod” (Podd X). Genom voguing kan man enligt Podd Y för en stund få komma in i en värld där man kan bli vem som helst. ”Där kan du sticka ut så mycket du vill utan att det ska bli konstigt. Där kan du bli vem som helst. Det är en helt annan värld där norm inte finns” (Podd Y).

6.2.3 Samhörighet och gemenskap inom voguing och ballroom kulturen

Samhörigheten är stark inom voguing- eller ballroom-kulturen som den också kallas för. Detta är något som alla poddar fångar in och berörs av. Podd Ö berättar att inom voguing kulturen kan utsatta hbtqia + personer som ständigt rasifierats i det vita och cis-normativa samhället få uppleva en trygg värld. Homosexuella afroamerikaner och latinos som annars lever med stort stigma i samhället kan här för en gång skull stå för sig själva, hitta en gemenskap och personligt uttryck som gestaltas genom dansens performance. Podd X lyfter även fram andra aspekter ur kulturen som vikten av att uppmuntra och motivera varandra för att våga vara sig själva och ta plats på scen. Detta skapar en stolthet och säkerhet som behövs då man står inför en performance inför en publik och är fylld med nervositet, ångest och ens sårbarhet synliggörs. ”Som dansare själv kan man ju känna en nervositet och ångest när man ska uttrycka sig, det är liksom väldigt sårbart” (Podd X).

Gemenskapen skapas inte bara på dansgolvet utan även genom hus eller houses. Podd Z berättar om dessa familjeliknande kollektiv där denna utsatta grupp för en gångs skull kan känna sig trygg. På grund av sin identitet, tillhörighet och sexualitet kan de kanske inte bo hemma och det finns inte heller någon annanstans där de kan känna sig inkluderade eller välkomna (Podd Ö). Kanske har de blivit utkastade hemifrån och är hemlösa eller är i stort behov av stöd och hjälp av en plats där deras grundläggande behov kan bli tillgodosedda och omhändertagna. I housen tar de hand om varandra och bildar sina egna familjer. Varje house har sin baldrottning och det är den som bildar husen och namnger dem. Bland de mest legendariska husen som tävlade i voguing från början var House of Extravaganza, House of LaBeija och House of Ninja. House of Ninja grundades av Willie Ninja som anses vara vogue's gudfader (Podd Z). *Paris is Burning* är en dokumentärfilm som hade premiär i New York 1991. Den visar hela voguing kulturen utifrån de som tävlade, klubbade, domare och publik samt de

mest kända voguing dansarna som varit med från början (Pod Å). Många medlemmar byter till och med sina efternamn till namnet på deras house som de lever med. Detta skapar såklart även en utsatt position där de skulle kunna bli utnyttjade av sin nya familj.

Ett talesätt inom voguing kulturen är att *We can choose who's family*. För att få dom att förstå att det inte är blod som definierar om du är familj, om du inte blir accepterad för den du var kan du välja din egna familj för det är inte fel att göra så. Än idag finns det fortfarande folk som inte blir accepterade på grund av deras livsval.

(Podd Z)

Det är då inte längre blodet som definierade vem som är ens familj. Blir du inte accepterad av din biologiska familj kan du alltid välja en ny familj där du till fullo blir accepterad. Voguingen används som en plats där man kan ge uttryck för ens känslor, talanger, kläder ja du kan göra vad du vill på dessa ball-tävlingar. Utsattheten vänds här till empowering och på scenen kan man bli allt man önskar.

Samhörigheten är fascinerande och beundransvärd. Det behövs mer av sådant i världen där man kan lyfta, motivera och uppmuntra varandra till att vara stolt, självsäker och där man kan lyfta varandra. Där kan hbtqia + personer som ständigt rasifieras i det vita cis normativa samhället.

(Podd Ö)

Voguing kulturen bär med sig budskapet om att våga vara sig själv och strunta i vad andra tycker om ens livsval. Det är en ständigt aktuell fråga som många idag strävar efter oavsett tillhörighet och som tydligt fångas upp som en röd tråd av alla poddar om voguing. Idag är voguing inte enbart något för HBTQIA + utan det visas upp i media som någonting coolt som ser bra ut och kan läras ut. Det är ett stort steg att andra utanför voguingens community idag vill och kan lära sig dansa voguing. Det som tidigare bara var något man äcklades över och inte alls ville bli förknippad med är nu coolt och spännande. Det kan även ses som kulturell appropriering utifrån Podd C anförande men det går även att resonera att alla kulturer hela tiden utvecklas vidare i nya riktningar ofta drivna av kommersiella intressen (Podd Ö).

En anledning till detta kan vara att i dagens samhälle är att våga vara sig själv och strunta i vad andra tycker en väldigt aktuell fråga och en sak som många strävar efter. Och voguing är en dansstil som verkligen bär det budskap med sig.

(Podd Ä)

6.2.4 Sammanfattning av voguing

Centrala teman för voguing är samhörighet, gemenskap, trygghet, genus, könstillhörighet, femininet och manlighet. Här finns ett utforskande av identitet som möjliggörs i en social kontext där ballroom-kulturen är den centrala i en urban miljö. Genom dansen får man leva ut och vara sig själv för en stund. Eleverna har en respektfull hållning till dansarnas mod och det uppstår en ödmjukhet, tolerans och förståelse för deras val av livsstil. Det som av samhället anses vara queer, udda, annorlunda och som sticker ut blir istället här till en norm. Genom voguing-kulturen går det att lyfta diskussioner om normer, värderingar, rasism, inkluderingen till utifrån vem som diskrimineringslagen är skapad utifrån och av vem. Utifrån detta kommer nästa steg bli att lyfta resultatet mot styrdokument, teorierna och traditioner.

Voguing är en livsstil, en hel kultur som ursprungligen bestod av afroamerikaner och latinos som definierade sig med HBTQIA + communityn främst i New York och Chicago. Det har alltid varit en utsatt och diskriminerad grupp i samhället på grund av sin hudfärg och sexuella läggning. Genom att bli en voguer har de funnit en gemenskap och samhörighet, en fristad att uttrycka sin sanna kärna i. Detta budskap lyfter poddarna fram som det centrala temat inom voguing kulturen. Det går utifrån detta budskap att förstå varför identitetssökande 17-åringar i stor utsträckning väljer att skapa poddar om just voguing.

6.3 Masterpoddarna 1 – 3

En del av aktionsforskningen handlar om att skapa en förförståelse om det man önskar utforska och utveckla i ens undervisning. Som en del i denna process bjöds därför sju elever in till samtal om själva uppgiften att skapa en podd. Frågorna som ställdes i Masterpoddarna var: Vad lärde du dig av att skapa en podd? Hur såg processen ut? Vad motiverade dig att göra klart podden? Hur fungerade det att samarbeta? Finns det likheter och skillnader mellan att skapa en podd och en koreografi? Har du några tips till andra? Övrigt? Frågorna omformulerades lite olika beroende på hur samtalet flöt på i de tre Masterpoddarna. De berättade vad de lärde sig genom projektet till hur det var att redovisa en uppgift muntligen som spelades in.

Jag lärde mig inte bara om voguing utan även hur man skapar en podd. Hur klipper man ihop en podd? Hur får man det intressant? Hur många tagningar ska man ta innan man får till det här ordet? Den här meningen? Hur ska vi låta genuina, inte som vi läser från någonting? Oj vad jag tuggar tuggummi hårt! Där lät jag ju opersonlig eller personlig. Mycket svårare än man tror.

(IJ och JI, Masterpodden 2)

Alla eleverna berättar att de tycker det är lättare att prata än att skriva och genom podden kunde de resonera sig fram till olika slutsatser. Informant HG från Masterpodden 1 uttryckte:

Jag känner att man kan förmedlar helt andra känslor om man pratar. I en skrift måste man vara så extremt tydlig om man känner att det är något specifikt som ska läsas. När man läser upp någonting kan man vrida och vända på det till en mycket högre grad än när det är en skrift och det är lite roligare. Det är inte bara jag som babblar fakta utan det är faktiskt diskussioner. Vi kan komma på saker under tiden som vi spelar in”.

(HG, Masterpodden 1)

6.3.1 Hantverket att skapa en podd

Alla sju medverkare i Masterpoddarna berättar att de har lärt sig hantverket om hur man skapar en podd. Alla lade stor vikt vid att de själva fick välja dansstil och hur det motiverade de att orka jobba lite extra med uppgiften. Valet föll ofta på en dansstil som de inte kunde så mycket om men hade en stor nyfikenhet kring. När de väl hade valt dansstil började de samla in fakta och information utifrån uppgiftens utgångspunkter (se bilaga 1). Därefter följde processen med att skriva klart ett manus. Masterpodden 2 (IJ och JI) skapade en podd tillsammans och de valde även att lägga in delar i manuset då de mer fritt kunde prata åsikter om normer, fördomar och missförstånd. De poängterade även tydligt vikten av att särskilja deras egna åsikter från fakta. Masterpodden 1 (GH och HG) tryckte på att det var viktigt att berätta om dansstilen i en kronologisk tidsordning för att lyssnaren tydligare skulle kunna följa dansstilens utveckling. Nästa steg i processer var att boka poddrummet för inspelning av podden. Under processen med klippningen fick de även lära sig att stå ut med att höra sin egen röst. Masterpodden 1, GH uttryckte ”Det var kul, det var nytt. Det var en lärdom att stå ut med sin egen röst lite för att liksom acceptera att det är så jag låter och att det blir nog bra ändå”.

Alla erfor att det kunde krävas många omtagningar för att få till en enda mening med rätt känsla. De ville låta neutrala och genuina samtidigt som det inte skulle höras att de läste ur ett manus. Det skulle inte låta opersonligt men inte heller för personligt, vilket var en svår balansgång. De lärde sig även om tekniken och programmet som de valde att jobba med. Det uppkom problem som att klipp kunde börja hoppa runt eller försvinna till konsten att klippa in musik och få smidiga övergångar.

Man får så mycket respekt då man vet så mycket. Det är inte bara en dansstil som man kom på, åh jag ska göra det här steget utan det är mycket kultur och jada jada så mycket olika typer av uttryck som kombineras till en viss dansstil som har hänt innan som har kommit till det stadiet som det är

idag. Det finns så mycket att veta. Det finns så mycket att vidarebefordra och sprida till andra som är så viktigt.

(HG, Masterpodden 1)

För att hitta fakta och information om valda dansstilar sökte de på nätet, i sociala medier, läste artiklar, skrifter och böcker, såg dokumentärer till spelfilmer från Hollywood. De pratade även med folk som pratat med folk och som visste mera. Alla poängterade vikten av att vara källkritisk eller att ha ett källkritiskt perspektiv i denna process. Poddar som gjorts av elever från tidigare årskurser användes även i undervisningen vilket uppskattades:

Jag tycker typ att informationen blev mycket mer levande för att annars så är det ju väldigt monotont om man läser. Man får ju ge sin egna touch om man läser det högt. Jag tycker också om att lyssna på poddar i danssalen eller biblioteket. Då blir man mer fokuserad på ett annat sätt än om man ska sätta sig och läsa en text. Så podd var bra att göra och att lyssna på.

(MKL från Masterpodden 3)

Alla eleverna säger att de lärde sig mycket om den dansstilen som de valde att skapa en podd om. I den processen lärde dig sig mycket mer om allt runt omkring dansstilen, om hur den hänger samman med människorna, platsen, kulturen, historien, samhället, ekonomi, politiken men även ur ett globalt perspektiv.

Eleverna refererade i Masterpoddarna till vad de tidigare lärt sig i projektet vilket de säger gjorde de mer källkritiska när de samlade in fakta och information. Genom den kunskapen visste de att dansstilarna som de valt ut inte tillhörde finkulturen och att de är väldigt underprioriterade när det gäller skriven text, speciellt på svenska och på en nivå för gymnasieungdomar. I i Masterpodden 2 uttryckte ”Det är väldigt mycket tolkningar på hur man ser på någonting. Vad är det? Var kommer det ifrån? Man tolkar kommer det från afrikanska diasporan eller kommer det från folkdans? Man får leta efter svar och dra sina slutsatser”. Eleverna som deltog i Masterpodden 1 berättar GH ”Tack vare att vi hade fått en bakgrundskunskap från skolan om danser från afrikanska diasporan så visste jag att twerking är mer än en dans som görs på strippklubbar, vilket kommersiella källor på nätet hänvisade de till”.

Deltagarna i Masterpoddarna berättar att det finns vissa likheter mellan att skapa en podd och en koreografi. De menar att båda uttrycksformerna är olika former av skapande med tydliga utgångspunkter som kräver en process. Den tar tid och innefattar många olika moment. Eleverna kunde se att de klippte musik i båda processerna. Man använder sin röst och teoretiska kunskaper på ett annat sätt i podden och mer av ens rörelsebibliotek i den koreografisk

processen. Dessa bearbetas där det ena ger det andra på ett intuitivt sätt som tolkas genom den som skapar. Båda handlade dessutom om olika steg där kunskaper sedan tidigare redan finns och att den tillsammans med den nyvunnen kunskapen mot slutet måste fyllas i och finslipas. Det handlar om att få ihop en röd tråd och hitta ett berättande som slutligen ska presenteras för en lyssnare eller publik.

De olika delarna kan man se som en koreografi. Man vill att danserna ska gå ihop och det är samma som i podden. Man vill att podden ska gå ihop, att resultatet ska bli någonting som man kan kolla och att det ska finnas en röd tråd.

(IJ, Masterpodden 2)

6.4 Masterpoddarna 4 – 7

Masterpoddarna 4-7 är diskussioner om resultat. Sju informanter som själva bidragit med sina poddar har fått läsa kapitel 7, 8 och 9 för att reflektera över resultatet utifrån mina frågor. Jag började alltid med att först ställa en öppen fråga där informanterna fick prata fritt.

Det känns konstigt och kul att det som jag har sagt finns med som citat i texten. Det som framträder i resultatet är att kvinnorna idag blir så sexualiserade genom dansen. Alla känner till att twerking förknippas med sex, porr och strippdans men det gäller även dancehall-dansen. Det slår mig att det är mer politiskt än vad man kan tro. Denna utveckling beror på att dansen har blivit approprierad och kommersialiserad. Detta i sin tur bygger på normer som finns i samhället som är svåra att ändra på.

(M, Masterpodden 4)

Nästa fråga var hur de reagerat på resultatet från poddarna om dansstilarna dancehall, twerking och azonto. Där kom det olika reaktioner.

Det är tråkigt att en dansstil hamnar hos makten hos någon. Det är ju så att alla dessa dansstilar har hamnat i makten hos män och att de har sexualiserat danserna istället för att se vart det kommer ifrån och var ursprunget kommer ifrån och varför de ser ut som de gör typ twerking.

(OP, Masterpodden 5)

Efter den frågan fick de reflektera om resultaten från poddarna om voguing. Här kommer citat från två andra informanter gällande publik, identitet och energi.

Det känns som publiken har lika kul som personen som dansar och att det är en slags hype bakom den. Där det är väldigt mycket kärlek, pepp och energi som har inspirerat mig. Vad ligger här bakom?

(PO, Masterpodden 5)

Sen får man uttrycka sig genom kläder och det blir som man går in i en karaktär och det tror jag lockar många vilket är föreståligt. Den här människan är som gör sin egen grej och då antar jag att det här blir en grej det här vill jag också prova på och bli så här!

(RQ, Masterpodden 6)

Efter denna fråga uppstod olika frågor som informanterna diskuterade med stort intresse. Det var teman som fördomar, missförstånd, bildning, utbildning, vad är en scenisk dans, kommersiella krafter till vilken dansstil som får visas på de stora scenerna och varför. Avslutningsvis pratade vi om uppgiften. Informant S från Masterpodden 7 får avsluta med sina ord ”Det var bra att du tog upp hur familjer inom vogue- och drag-kulturen fungerar, kul att du gav exempel så att det blir mer mänskligt och på riktigt”.

6.4.1 Resultatet från poddarna om dancehall, twerking, azonto och voguing

Det gemensamma resultatet från poddarna om dancehall, twerking och azonto betonar vikten av att med respekt studera dansstilarna i grunden för att verkligen lära känna deras ursprung och historia. Detta är av stor betydelse för att inte förlora sig i kommersialisering, den manliga blicken, sexism eller kulturell appropriering. Samtidigt finns här en uppmuntran till kulturella möten där hybrida former av konstnärliga uttryck kan uppstå. Det centrala utifrån poddarna med voguing är att dansen kan erbjuda en plats där man kan få vara sig själv, sin sanna kärna trots sexuell läggning och normbrytande livsstil i ett valt community där man kan känna sig trygg och accepterad. Voguing är en dansstil där man kan ikläda sig en roll, leka med olika identiteter för att totalt uppgå i dansen på en *catwalk*, ett ballroom eller i en klubbmiljö. Här finns möjligheter att skapa en ny tillhörighet och persona byggd på acceptans, empati och respekt, ett forum där man själv väljer den familj eller grupp som man känner trygghet och samhörighet med. Dessa världar har under uppsatsen ständigt mötts med en medveten kritisk blick och dels med en varm och empatisk medkänsla av empowering. För mig träder en symbolik med ett kärnfullt innehåll fram med en öppenhet där det ändå är högt i taket och en dynamik som skapar liv.

6.4.2 Resultatet från Masterpoddarna

Sammanfattningsvis berättar informanterna i Masterpoddarna 1-3 att var det en kul och rolig uppgift att skapa en podd. Den var utmanande då den innehöll många olika moment som var tidskrävande men att uppgiften motiverades av man själv fick välja ämne. Informanterna uppmuntrar alla att någon gång skapa sin egen podd eftersom man lärde sig mycket nya kunskaper på vägen. Utifrån vilka ens egna val och fakta om en dansstil kunde man sedan utgå från egna eller andras fördomar, normer och åsikter genom podden. Det blev lättare att muntligen skapa diskussioner om olika danser ur ett sociokulturellt perspektiv. Tonläge, känslor och stämningar påverkade resultatet och gjorde berättelsen mer levande. Podden var någonting som jag kommer ihåg, en uppgift som var rolig att göra och som gav väldigt mycket (OP från Masterpodden 5).

Masterpoddarna 4-7 bekräftar, nyanserar och fyller i resultatet och visar framförallt att uppgiften att skapa en podd verkligen har varit betydelsefull för deras utbildning och framtida förståelse av dans. De fördjupade samtalen bidrog till mer nyanserade svar på forskningsfrågorna och gav uppsatsen en bredare bild av kulturerna som danserna är en del av. Här framkom hur en community känsla byggs upp och vilken roll publiken eller gruppen har och hur detta är starkt meningsskapande.

Cyphers är uppbyggda i en cirkel och det finns en poäng med varför folk står runt omkring. Det handlar om att samla energi runt personen som dansar och utbyta den så att alla kan del av den. Det ska inte vara det här "vi tittar på dig" utan vi hjälper dig, vi ger dig vår energi och det är exempelvis samma sak inom voguing. Den kommer från fattiga, utstötta och diskriminerade men tog inspiration från de high class personerna som såg ut som drottningar i tidningar. Allt är möjligt på såna runaways. Folk står vid sidan om och gjorde det för att hypa upp sitt hus eller sina människor. Det finns något väldigt fint i det för jag tycker.

(QR, Masterpodden 6)

7. Styrdokument i relation till resultatet

Läroplanen och kursplanerna är *styrdokument* utifrån vilka all undervisning på gymnasiet ska utgå ifrån. En av frågeställningarna undrar hur styrdokument kan analyseras utifrån de teman som eleverna har valt att fokusera på. Skollagen är det högsta styrdokumentet för gymnasiet och all skolverksamhet. I samband med Gy11 blev dansteori en obligatorisk kurs för danselever vid det estetiska programmet på gymnasiet. Programmet är högskoleförberedande och blev med reformen förstärkt med en programfördjupning där även den konstnärliga inriktningen fördjupades (Styrke 2013, s. 9). I denna del möter resultatet styrdokument som läroplanen och kursplanen i dansteori samt vetenskapsteoretiska perspektiv.

7.1 Problematisering av Läroplanen i relation till resultaten från poddarna

Läroplanen poängterar att skolan ska vila på demokratiska grunder och att man i skolan ska inhämta kunskaper och värden (Läroplanen GY11). I detta kapitel kommer tre citat från läroplanen få möta delar av resultatet från poddarna.

I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen ska vara icke-konfessionell.

(Läroplanen GY11)

Meningen är intressant ur perspektivet av vad som inte skrivs fram. Om den kristna traditionen och den västerländska humanismen är lika med rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande, innebär det då att andra traditioner och icke västerländska humanistiska tankar inte är det? Min fråga är varför ursprunget till dessa tankar och förhållningssätt ens behöver skrivas fram i en läroplan? Hur blir vårt möte med andra religioner och kulturella traditioner om detta är utgångspunkten? Här kan man läsa in ett västerländskt maktperspektiv och tankarna går till Foucault teorier om makt (Foucault 1975/2017, s. 209). Han skriver att all makt är relationell (Hedin Wahlberg 2020, s. 34) och med de tankarna blir denna skrivning ett exempel på hur en maktobalans skapas mellan ett omedvetet ”vi och dem”.

Förtrogenhet med Sveriges kultur och historia samt det svenska språket ska befästas genom undervisningen i många av skolans ämnen. En trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder. Skolan ska bidra till att elever får en identitet som kan relateras till inte bara

det specifikt svenska utan också det nordiska, det europeiska och ytterst det globala. Internationella kontakter och utbildningsutbyte med andra länder ska främjas.

(Läroplanen GY11)

Denna skrivning sätter svenskheten i centrum och alla andra i cirklar runtomkring med den globala världen längst ut. Hur ska alla svenskar oavsett utseende och ursprung kunna känna sig inkluderade om deras erfarenheter, traditioner och arv inte värdesätts och synliggörs likvärdigt i skolan? Delaktighet väcker ett engagemang och en lust för lärande som hela samhället kommer att präglas av. Endast då kan skolan fullt bli demokratisk och inkluderande.

Ett tredje och sista exempel från läroplanen handlar om kvinnligt och manligt. Dessa är två ord som skrivs fram i läroplanen vid ett flertal gånger. Utifrån poddarna om dansstilen voguing framgår det att alla människor som inte definierar sig som antingen manliga eller kvinnliga utan känner en tillhörighet med det som begreppet HBTQIA+ står för. Hur ska ungdomar som identifiera sig med denna tillhörighet hitta sin plats i skolan och känna sig inkluderade och lyssnade på då det manliga och kvinnliga anses vara normen i flertalet skrivningar i läroplanen? Det finns ett värde av att synliggöra jämställdhet och jämlikhet mellan män och kvinnor men det är komplext och behöver problematiseras för att alla tillhörigheter ska inkluderas och få plats.

Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt.

(Läroplanen GY11)

Dessa tre exemplen ur läroplanen visar på svårigheten med att skapa en antirasistisk och inkluderande danspedagogik då utgångspunkterna är motstridiga. Skolan ska å ena sidan vara demokratisk och lära ut kunskap men förutsättningarna för detta är villkorat i västerländska traditioner och kristna värderingar samt humanistiska ideal. Utifrån resultatet från poddarna om voguing lyfts konsekvenserna fram vad som händer då en grupp människor inte tillåts vara sig själv oavsett könstillhörighet. De har blivit utkastade hemifrån, förskjutna av sina familjer och hittat boende hos andra som upplevt liknande situationer. Skolan har som uppgift att vara kompensande för omständigheter och då är det viktigt att styrdokumentet är skrivna i denna anda. Det andra resultatet från poddarna om dancehall, twerking och azonto betonar i resultatet vikten av att känna till sin tradition och arv och att med den kunskapen och känslan vidare kunna möta andra kulturella uttryck. Utifrån dessa mötet kan det då uppstå nya konstnärliga

hybridformer. Poddarna lyfter fram ungas röster och synliggör dansstilar som vanligtvis inte får ta plats i akademiska sammanhang. När de ställs mot olika styrdokument synliggörs utmaningar och möjligheter. Det framkommer även i denna analys att läroplanen är politiskt styrd och att olika politiska partiers ideologier lyser igenom och färgar skolan.

7.2 Tidigare uppsatser om kursen dansteori

Det finns tre C-uppsatser skrivna om kursen dansteori att finna på söksajter som Diva och Google Scholar. En av uppsatserna ”Att förstå varför vi håller på som vi gör nu- en kvalitativ studie om undervisningen i danshistoria i kursen Dansteori” skrevs 2020 av Saga Samuelson på SKH, Stockholms konstnärliga högskola. I egenskap av dans- och historielärare har hon skrivit om hur danslärare förhåller sig till undervisning av danshistoria i kursen. Hon kom bland annat fram till att många danslärare undervisar danshistoria med en medvetet kritisk blick och att de ofta väljer att göra olika historiografiska val utifrån kursplanens breda ingångar (Samuelsson 2020 s. 52). Avslutningsvis utmanar hon danslärare att inte bara granska betingelserna för hur historia skapas, utan även ifrågasätta hur vi kan förändra de strukturer som skapar kunskap. C-uppsatsen har även blivit en publicerad artikel i *Nordic Journal of Dance* Volym 11 (2) 2020. Där heter den ”Historia är något som konstrueras- om kritisk granskning av danshistorieundervisning” (2020).

Det finns ytterligare två C-uppsatser om kursen dansteori från Karlstads universitet som skrevs i samband med införandet av kursen 2011. Den första skrevs av Lina Karlsson och den heter ”Dansteori i praktiken: En rapport om arbetet med att förbereda kursen Dansteori” (2013). Den andra uppsatsen heter ”Dansteori – Att undervisa i kursen dansteori på gymnasiet” och är skriven av Anna Holgersson (2013). Hon skriver framförallt om vikten av det sociokulturella perspektivet och hur estetiska lärprocesserna i dialogen mellan lärare och elev är centrala tillsammans med ett kritiskt tänkande.

7.3 Olika perspektiv och sätt att problematisera kursplanen i dansteori

Skolverket (2020) förklarar pedagogiskt på sin hemsida (Skolverket) hur alla kursplaner på gymnasiet är uppbyggda med syfte, centralt innehåll och kunskapskrav samt att det finns en röd tråd mellan dessa. Kursplanen är en lärares arbetsredskap som förklarar vad man ska undervisa om och ta upp i respektive kurs.

Jag har själv undervisat och varit betygsansvarig i kursen dansteori under fem år vilket såklart kommer påverka och färga problematiseringen. Min intention är att ha en reflexiv hållning till denna förförståelse av kursen. För att återgå till begreppet överdeterminering som

tidigare nämndes (Kapitel 3.4, s. 11) kan det betyda att en lärare som är utvecklingsorienterad, kan hamna i en konflikt med sin pedagogiska och professionella idé kring innehåll och kursplanens ramar. I detta kan en frustration uppstå då man önskar en normkritisk och antirasistisk diskussion kring ett innehåll och en disciplinär förväntan, trots att läraren själv blivit en del av den kontextuella förväntan och som också starkt präglar ens professionella identitet.

Kursplaner kan analyseras utifrån någon del i innehållet. I denna uppsats kommer ett centralt innehåll med fokusförmågan att kritiskt granska historieskrivningar att problematiseras. Den analysen har hämtat utgångspunkter från artiklar om danshistoria, dansteori och historiografi, Manning (2019), Hammergren (2011) och Foster (2005). Denna kanon av evolutionär historieskrivning (från ”primitiv” till konstdans) är en äldre form av historieskrivning och har varit dominerande enligt dessa referenser. Den nationella historieskrivningen är närmast obefintlig i en svensk kontext. Detta är en eftersatt forskning som med angelägen kräver vidare forskning.

Julie Kerr-Berry arbetar i USA för att inkludera den afrikanska diasporans innehåll i läroplanen där. Hon utmanar i sin undervisning den vita kroppen i danshistoriekurser och kritiserar den för att äga rätten till danshistoriens innehåll. Därmed får den även rätt att exkludera andra narrativ och estetiska perspektiv (Schupp 2020, s. 5).

Kunsten att vurdere dans är en masteruppsats, skriven av Victoria Husby (2017). Hon använder sig av en kritisk diskursanalys för att analysera de olika kursplanerna som finns inom ramen för dansgymnasiet i Norge. Där heter dansteori kursen *Olika perspektiv på dans*. Hon har även använt sig av olika kreativa metoder för att med olika estetiska processer analysera orden och texterna i kursplanerna. Poddarna är för denna uppsats ett annat kreativt sätt att synliggöra dans i relation till historieskrivningar och styrdokument.

7.4 Problematisering av ett centralt innehåll i kursen dansteori

Uppgiften med poddarna är skapade utifrån kursen dansteori. I alla kursplaner finns det en röd tråd att följa mellan syfte, centralt innehåll till kunskapskraven utifrån olika förmågor som eleverna ska ges möjlighet att lära sig och utveckla. I ämnet står det:

Ämnet dansteori är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas i dansvetenskap men även kulturvetenskap ingår. Med hjälp av begrepp, teorier och metoder från dessa områden kan dans förstås och tolkas som en del av det estetiska, sociala, politiska och kulturella sammanhanget.

(Dansteori, Skolverket)

Denna problematisering utgår från ett av de centrala innehållen som uppgiften med poddarna utgår ifrån. Detta centrala innehåll knyts här an med tillhörande syfte, förmågorna som ska tränas och kunskapskrav i enlighet med kursplanernas uppbyggnad (Skolverket). Det utvalda centrala innehållet är:

Olika historieskrivningar, till exempel långa utvecklingslinjer – från ”primitiva” till samtida konstdans, dans som utveckling av koreografiska former. Dans och dess relation till olika sammanhang och olika avgränsningar, till exempel populär- och finkultur eller social och scenisk dans. Dansens indelningar och genrer.

(Dansteori, Skolverket)

Detta centrala innehåll påvisar hur danshistorieskrivningar traditionellt sett ut och har sett ut inom den akademiska dansvetenskapen. Det finns ingenting i kursen som anger att eleverna ska undervisas i en eurocentrisk kanon i dans utifrån kursplanens innehåll men av tradition och kulturell kanon följer ofta danslärarna på det estetiska programmet den västerländska och nordamerikanska traditionen. Undervisningen i danshistoria brukar ofta börja med antingen den ”primitiva” dansen, antiken eller renässansen för att sedan kronologiskt gå framåt i långa bågar till vår samtid (Foster 2005, Hammergren 2009, Samuelsson 2020).

Under rubriken ”Undervisningen i ämnet ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande” står det under punkt 3 att elever ska få förutsättningar att lära sig ”Förmågan att kritiskt granska danshistorieskrivningar och andra avgränsningar och indelningar som används inom dansområdet” (Skolverket). Genom projektet Danser från afrikanska diasporan, som pågår under en termin utifrån kursplanen får eleverna lära sig och pröva hur man kan göra detta på olika sätt. Här ges det utrymme att kritisera benämningen ”från ’primitiv’ till samtida konstdans” med utgångspunkt från olika historieskrivningar och samtida begrepp. Kunskapen och förmågan till kritisk granskning som eleverna utvecklat har skapat ett behov hos dem att problematisera frågorna kring hur dans tolkats och beskrivits i olika tidsepoker och att ställa dessa beskrivningar i relation till dagens syn på människa och hens rättigheter. Informanterna vill vara med och lyfta fram andra historier och påverka till en annan syn kring inkludering. En informant uttryckte sig om vad uppgiften att skapa en podd har givit för kunskap:

Jag tycker att det är superviktigt och jag tror man förstår tyngden i att lära sig någonting och jag tror på när man lär sig grunden. Så att man lär ut någonting från grunden och verkligen kan

historien om det och respekterar bakgrunden till den formen av uttryck en eller kunskap som man delar med andra människor.

(GH, Masterpodden 1)

Som lärare känns det bra när elever själva upplever att de verkligen har lär sig något så fundamentalt viktigt under kursen. Syftet i kursen är just att:

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om historiska och samtida epoker, genrer och stilar. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt.

(Skolverket)

Poddarna blir under projektets gång formativt bedömda utifrån olika kunskapskrav. Eleverna får inte ett betyg baserat enbart på insatsen från deras poddar utan när kursen går mot sitt slut får de ett slutbetyg i kursen där även andra element inkluderas som analys av dansfilm och föreställningar, vetenskaplig uppsats till upphovsrätt. Nedan står kunskapskravet för betyget A är som hänger samman med syftet, förmågorna som ska utvecklas och det centrala innehållet som tidigare presenteras.

Eleven redogör utförligt och nyanserat för några historieskrivningar och olika avgränsningar och indelningar. I redogörelsen använder eleven med säkerhet adekvata begrepp och diskuterar utförligt och nyanserat konsekvenserna av de olika danshistorieskrivningarna. Dessutom värderar eleven olika danshistorieskrivningar med nyanserade omdömen.

(Betyget A, Kunskapskrav i kursen Dansteori)

Det gäller som lärare att kunna förse sina elever med relevanta historieskrivningar för att de ska kunna uppvisa denna förmåga i kursen samt att de själva kan söka och vara källkritiska utifrån avgränsningar och indelningar. Detta kan vara en utmaning då det finns begränsad forskning inom området. Begrepp och termer som vithetsnorm, representation, mångfald och inkludering behöver problematiseras när dansutbildningar förnyas för att ge plats åt en normkritisk och inkluderande danspedagogik. När det finns mer kunskap som undersöker detta kan även styrdokument skrivas om för att de ska bli relevanta och meningsfulla (McCarthy-Brown 2017; Schupp 2020).

Samuelsson (2020) skriver i sin C-uppsats att ämneslärare i dans har ett normkritiskt förhållande till rådande danshistorieskrivningar i enlighet med kursplanen men hon uppmanar de ändå till att mer utforska vad man didaktiskt kan göra för att ändra den dominerande kanon

av tradition och dominans. Att skapa poddar är en didaktisk ingång för att undersöka hur man kan gå från kritik till en didaktisk handling och nyskapande på ett sätt som är tilltalande och spännande både för elever och lärare. I följande citat beskriver en informant om vikten av att dansläraren väl känner till den stil som den undervisar i:

Det här med utbildning. Jag tänker att det här med att utbilda sig till lärare i ett dansämne eller i dans generellt. Den som lär ut har ett ansvar att faktiskt förmedla till de som kommer till klassen var dansen kommer ifrån oavsett om det är dansstilar som wacking, dancehall, popping locking hiphop till burlesk ja oavsett.

(OP, Masterpodden 5)

8. Diskussion och analys

I detta kapitel kommer jag att försöka svara på mina frågeställningar utifrån teorier, perspektiv, tidigare forskning och elevernas poddar samt reflektioner kring dessa.

8.1 Vilka teman lyfter gymnasieelever i dans fram när de själva får välja innehåll till poddar?

Resultaten i uppsatsen presenteras utifrån de teman som eleverna har valt att prata om i sina poddar. Där finns en historisk del om den valda dansstilens ursprung och utförande till mer specifikt om dansen ur ett sociokulturellt perspektiv. I del två av resultatet finns även en del med ett mer samtida perspektiv. Där diskuteras dansens roll i samhället utifrån teman som fördomar, missförstånd, okunskap men även informanternas egna självupplevda erfarenheter om dansen till kroppsideal, sexism, kommersialisering, kulturell appropriering men även normer och värderingar. Utifrån resultatet har ytterligare diskussioner förts i Masterpoddarna 1-7. Dessa diskussioner har ytterligare nyanserat och förstärkt resultatet samt bidragit med ny energi, tankar och insikter. Det finns många källor om konstnärlig och kvalitativ forskning som hävdar att det ökar trovärdigheten att fråga informanterna om resultatet av en undersökning. Østern (2017) kallar ofta sina informanter för medforskare vilket höjer statusen på informanterna men även på forskningen och det finns fler forskare som skriver om detta på liknande sätt (Bryman 2018; Savin-Baden & Howell 2013; Østern 2017). För att ytterligare belysa komplexiteten av diskussionerna i uppsatsen har jag valt att genomgående lyfta fram citat från informanternas röster i uppsatsen.

Danslärare kan vara jättekommersiella och dansa skitbra. Du tar en klass och så får du dansa en blandning av alla dansstilarna vilket kan vara fint också för att dans e kul. Men jag tycker det är viktigt att förmedla att här dansar vi för att det kommer härifrån eller för att de gjorde si eller så. För jag tror att det är jättemånga dansare som är duktiga som inte heller har någon kunskap kring egentligen varför de dansar de stilar som de gör eller var de kommer ifrån för man har aldrig blivit lärd det någonstans tänker jag.

(OP, Masterpodden 5)

Genom att ställa poddarna bredvid varandra kan olika lösningar synliggöras och prövas. Då kan man ta ett steg tillbaka, andas, reflektera och gå vidare in i diskussionen igen. En dialog mellan poddarna kan uppstå vilket kan ge svar på frågor och funderingar. Ovanstående och nedanstående citat kan man ställa i relation till varandra. Det övre citatet handlar om vikten av

kunskap om dansers ursprung medan det nedanstående citatet lyfter fram kreativiteten och konstnärliga möjligheter som kan uppstå när dansstilar möts.

Jag tycker det är jättebra för det ger typ ett annat perspektiv. Det känns som nu för tiden att man ska vara korrekt då ska allt vara i sina små rutor och delas upp och jag tyckte att det var kul att läsa om du skrev mycket om att man inte ska kommersialisera eller utnyttja kulturer på fel sätt men när de tas upp och visas på ett positivt sätt att fler kan ta del av de och de kan spridas och det betyder inte att det är negativt och det tyckte jag var väldigt nice.

(Masterpodden QR, 6)

Dessa perspektiv tas upp i citaten behandlas i flera böcker som finns med i kunskapsöversikten (Gottschield 1996, Osumare, 2007; Brown & Kopano 2014). Podd C redogör för flera begrepp som kulturell appropriering, kulturell appreciation till whitewashing. I Podd B pratas det om hur dansen har lyckats skapa en antirasistisk diskussion trots att det till en början mest verkade vara ett exotifierande av dansen. Dansen visar att det går att skapa en diskussion även inom andra områden i samhället. Det teoretiska ramverket synliggör för diskurser och makthierarkier och genom dialogiska samtal kan danser som dancehall och twerking lyftas fram ur det fördolda för att bredda mångfalden och representation av förtyckta och marginaliserade grupper. Förmånen att undervisa grupper med mångfald är att det kan öka toleransen även om det för ungdomar kan vara en utmaning då man i tonåren ofta är fullt sysselsatt med sitt identitetsskapande. Detta och grupptillhörighet skriver Fanny Ambjörnsson om i boken ”I en klass för sig–genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer” (2003). För ungdomar kan ibland grupptillhörigheten kopplat till ett identitetsskapande vara viktigare än ens kulturella tillhörighet. Det är inte alltid en elev med mörk hudfärg vill bli förknippad med danser från den afrikanska diasporan eller någon annan marginaliserad grupp. De kan även vilja vara fria i sina konstnärliga uttryck och uppgå i dansen där en identitet och grupptillhörighet själv kan väljas att uppgå i. Buckland (2002) skriver om etnografiska studier i kontext klubbkulturer i urbana miljöer och hur man där i större utsträckning idag själv kan välja vilken danskultur som man vill ingå i till skillnad från förr då man mer eller mindre föddes in i olika kulturer och traditioner.

8.2 Vilka uttryck av förändring och motstånd beskrivs?

Det är i informanternas självupplevda erfarenheter som motståndet tydligast sticker ut med en agenda av förändring. Det är då oftast utifrån teman som sexism, okunskap och fördomar kopplat till hur dansstilarna har blivit utnyttjade i kommersiella syften.

Det är bara så om man träffar män nu i dessa dagar. Amen kan du twerka för det är fett sextigt och det är lite samma sak med burlesk när du visar upp din kropp, folk ser dig som ett sexobjekt istället för att det är en dans.

(OP, Masterpodden 5)

Informanterna har trots sin unga ålder blivit bemötta med föreställningar om att de som dansstudenter kan twerka eller uttrycka sig sextigt med sina kroppar. I Podd A och B frågar sig eleverna vad syftet är med dansen då den genom reklamfilm och i artisters musikvideos endast verkar befästa fördomar om kvinnor som sexobjekt för exotiska och erotiska fantasier. De kan se att detta avspeglar en avsaknad av kunskap om dansstilarnas ursprung och om allmänbildningen i dans. OP i Masterpodden 5 berättar ”Jag passar inte in i balettvärlden till exempel för att jag inte har de där benen. Jag har inte den där hållningen. Jag är inte platt. Jag har kurvor vilket kanske inte kommer att accepteras”. Det är således inte bara okunniga om dans som stänger ute unga tjejer som vill dansa utan även oskrivna regler om kroppsideal utifrån den västerländska scenkonstnärliga danstraditionen som gör detta (Hämäläinen 2004). Då vithetsnormen synliggörs med dess kroppsliga ideal och att den föregås av en kanon av traditioner långt tillbaka i tiden går det med kritisk blick att granska och synliggöra den med hjälp av valda teorier. Det finns föreställningar om att den vita kroppen är neutral, en eftersträvansvärd norm i vårt samhälle, en kropp som kan dansa bara för dansen egen skull. Det är genom den problematiseringen som vi får syn på förväntningar och föreställningar om varför den svarta eller färgade kroppen präglad av sexism och rasism genom tiderna inte har blivit behandlad på lika villkor. Begreppet intersektionalitet kan här bli behjälpligt och förklara hur olika maktordningar och identitetskonstruktioner griper in och sammanflätas med varandra. Dansstilar med rötter och ursprung från underground med marginaliserade grupper har framförallt i USA växt sig stora med globala spridning. Det är rörelser där fler kroppar och kulturers danser kan ta plats. De samtida antagonistiska rörelserna (LaClau & Mouffe 1985/2008) black lives matters, metoo och miljörörelsen bubblar under ytan och har under 2020 varit framträdande globalt även om de utgått från händelser i USA. Människor världen över sympatiserar och kan identifiera sig med den afroamerikanska delen av befolkningen som systematiskt har blivit utsatta för strukturell rasism sedan slaveriet förbjöds i USA. Genom att titta på historien skapas en förståelse för hur denna syn på den svarta kroppen lever kvar än idag.

Dessa rörelser har medfört en medvetenhet i samhället och vi kan se hur diskursen på företag, institutioner och skolor håller på att förändras. På SKH, Stockholms konstnärliga

högskola, krävde studenter redan 2019 en plan för hur en antirasistisk danspedagogisk praktik skulle tas fram genom ett första mail till ledningen. Genom denna kritiska blick behövs en samtida danspedagogik, något som efterfrågas och argumenteras i många böcker och senast 2020 i artikeln *Approaching curricular Equity in Tertiary Dance Education* i *Nordic Journal of Dance* (McCarthy-Brown 2017; Gottschild 1996; Schupp 2020).

Det finns en frustration och avsaknad av källor med detta samtida perspektivet som kan användas som referenser för elever på en gymnasienivå i kursen dansteori. Den litteratur som idag finns tillgänglig på svenska kräver mycket kritisk granskning och det vore önskvärt med ett samtida perspektiv på dansen. Berättelser och historier sprungna ur en muntlig berättartradition där kollektivet tillsammans har skapats och drivit fram kulturen behöver förmedlas vidare till nästa generation. Detta skrivs tydligt fram i artikeln av Samuelsson och andra c-uppsatser om kursen dansteori av Samuelson (2020) och Holgersson (2013). Det är genom kunskap som fördomar, rasism och främlingsfientlighet förebyggs och då handlar det inte bara om att synliggöra ”den Andre” utan även principer kring den dolda och förgivettagande vithetsnormen.

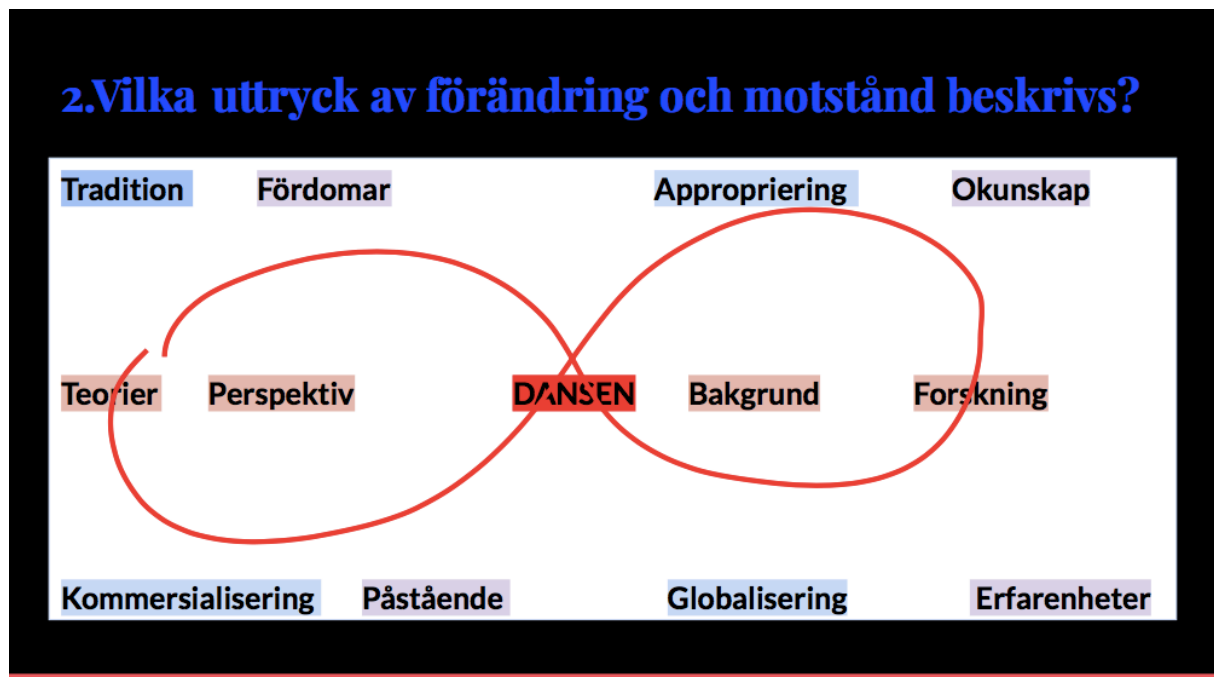

Bild 1. En visuell bild om hur dansen sammanflätas med olika teorier, perspektiv och samtida begrepp.

8.3 Hur kan gymnasiets styrdokument problematiseras utifrån resultatet av elevernas poddar?

Utifrån poddarnas resultat har vissa teman från styrdokumenterna problematiseras i uppsatsen. Läroplanen för gymnasiet ger oss dubbla budskap då den å ena sidan ska vara inkluderande utifrån de sju diskrimineringsgrunderna men å andra sidan ska vila på kristna traditioner, västerländsk humanism och ett svenskt kulturarv. Den är även framskriven på ett heteronormativt sätt som utgår från att alla identifierar sig som antingen man eller kvinna. Problematismen utifrån ett av kursplanens centrala innehåll synliggör för behovet av en omskrivning så att didaktiken kan utvecklas snarare än att lärare ska fortsätta vara normkritiska. En risk med normkritik är att den kan fortsätta cementera föreställningar om dans då den strävar efter att synliggöra, ifrågasätta och skapa tolerans snarare än att pröva nya metoder som kan ge andra insikter och resultat.

Begrepp som genus, klass, etnicitet, skulle utifrån studien förslagsvis även kunna genomsyra övriga obligatoriska och valbara kurser för inriktningen dans på gymnasiet. Det vore önskvärt att Skolverket (2021) även ser över alla teorkurserna inom inriktningsämnena på det estetiska programmet för att öka likvärdighet mellan elever som läser olika inriktningar fast på samma program.

Alla informanter som har bidragit till uppsatsen hävdar med självklarhet att kunskap är vägen från okunskap, fördomar, missförstånd, kränkande behandling till rasism. Genom bildning kan en kommunikation och dialog uppstå och det är då vi förstår att ingenting är neutralt eller opolitiskt, inte kroppen, hudfärgen eller ens styrdokumenterna. Det behövs en ny agenda med styrdokument för vår samtid som både är meningsskapande, engagerande och inkluderande (McCarthy-Brown 2017).

9. Slutdiskussion

Det finns en diskurs som handlar om hur danspedagogiken och konsten kan bli mer antirasistisk, demokratisk och inkluderande bland utövarna, i skolan, på institutioner samt i media. För att skapa en normkritisk och inkluderande danspedagogik behöver man börja se över både styrdokumentet och praktiken. Lärares utgångspunkter för undervisning är styrdokument som läroplan och kursplaner. I analysen framkommer att det finns ett glapp mellan de normer och värderingar som ska genomsyra skolan med den verklighet som ungdomar idag möter och lever i. Skolan bör sammanfattningsvis vara mindre politiskt och religiöst styrd. Det är de demokratiska värderingarna och kunskapen som behöver ta större plats utan politiska omskrivningar. Om skolan ska vara demokratisk, inkluderande och främja en mångfald behöver den ses över. Alla informanterna lyfter fram bildning och kunskap som källa för att förstå och komma bort från fördomar, missförstånd, diskriminering, sexism till rasism. Detta lyfts fram som centralt i resultatet och att alla har ansvar för detta. De föreslår att man kan göra detta genom att diskutera, läsa artiklar och skrifter, lyssna på poddar, titta på spelfilmer och dokumentärer.

Teorier, begrepp och perspektiv gör att det går att skapa en nyanserad och komplex problematisering runt detta. Den kritiska och medvetna blicken utifrån vithetsnormen, rasism, kommersialisering, maktperspektiv till arv, tradition och frihet är idag en allmän diskurs utifrån vilka en inkluderande danspedagogik kan prövas och skapas. Hur gör man i praktiken för att detta verkligen ska ske? På vilka sätt kan vi mötas, lära oss av varandra och kanske till och med transformeras? Går det att kombinera den kritiska blicken med dialog, nyfikenhet, utforskande och empowering? Ett exempel på hur man kan problematisera detta komplexa tema visas nedan genom ett citat från boken *Så blir du en antirasist* (2019). Det är intressant då det problematiserar rasismens grunder och konsekvenser.

De rasistiska idéernas historia är en historia där mäktiga beslutsfattare utformar rasistisk politik utifrån sina egenintressen och sedan skapar rasistiska idéer för att försvara och rationalisera politikens orättvisa konsekvenser, medan vanliga människor tar del av de rasistiska idéerna, vilket i sin tur ger upphov till okunskap och hat.

(Kendu 2019, s. 281).

9.1 Den unika med varje dansstil

Voguing var ett självklart urval för analys då flest elever har valt att skapa poddar om denna dansstil. Mitt andra urval föll på dansstilarna dancehall, twerking och azonto. Ju mer jag studerade och lärde mig om dessa danser utifrån elevernas poddar, desto mer unika och särskilda framstod de. Efter ett tag kunde jag hitta likheter mellan azonto och den klassiska balettens gester som ett exempel. Kealiinohomoku (1983) har skrivit en välciterad artikel där hon ser på den klassiska baletten som en etnisk dans med en kulturell ram och historia precis som vilken annan dans som helst och jag kunde själv skönja detta i min analys. Jag valde trots denna insikt att behålla alla danserna i min studie då denna insikt är viktigt för sammanhanget. Alla danser är unika, spännande och bär på en kulturell historia med potential att bygga nya kanon för dans. Denna insikt handlar om vikten av att värdera varje dans, ursprung och dess källor ur ett samtida didaktiskt perspektiv (Johnson Jones 1999).

9.2 Värdet av alla elevers poddar för en ny samtida kanon om dans

I samband med denna uppsats har poddar ställts mot varandra. De har i dialogform svarat på varandras frågor och dessa kan trigga igång diskussioner som leder till energi, frustration och ett möjliggörande (7.4, s. 28). Som lärare gäller det att inte alltid skynda sig vidare in i nästa uppgift utan stanna kvar och låta eleverna lära sig av varandra. I uppsatsen har det framkommit att allas delar är viktiga för att skapa en ny kunskap, en kanon och då kan en presentationen av poddarna efter inlämning bli till ett nytt lärandetillfälle. Eleverna uppskattar när de får lyssna på poddar som tidigare elever har skapat i inlärningsfasen för att lära, analysera och vidare utveckla arbetet genom sin egen podd. Detta ger mandat åt vikten av förståelse och reflektion i elevernas kunskapsinhämtande förutom själva uppgiften att skapa en podd. Det går genom aktionsforskningen olika faser att fördjupa förståelsen av denna process.

När jag har pratat om min forskning med ett 60-tal danslärare i samband med fortbildning om digital dans har de främst visat intresse för hur man skapar en podd. De har undrat vad jag har haft för utgångspunkter, hur tekniken fungerar, upphovsrätt för låtarna eller hur man gör med elever med särskilda behov och anpassningar. I denna uppsats har jag inte fokuserat på dessa didaktiska spår i detalj utan snarare sökt efter möjligheter och visioner på en bredare front som kan gynna alla. Det finns bilagor till uppsatsen som man kan ta del av och läsa, från projektbeskrivning till olika pedagogiska ingångar för inspiration.

9.3 Utmaningar med aktionsforskning som metod

Fokus på reflektion eller aktionsforskningen kan vara en kritisk punkt att ta med in i studien, något som kan göra att den pedagogiska och didaktiska forskningen inte får lika stor plats. Det kan istället bli till en metastudie om något istället för ett kunskapande (Claesson 2002/2007, s. 111). Genom att välja aktionsforskning som metod kan det vara frestande att fastna i nya diskussioner om diskussionerna. Det får inte heller bli så att elevernas röster blir viktigare än forskningen för som forskare behöver man lyfta sig i håret med hjälp av teorier och olika perspektiv. Återkopplingen från informanterna har varit viktig och i denna uppsats har de följt aktionsforskningen genom studiens olika faser som uppgiften, analys av uppgiften och reflektion om resultatet. Detta har bidragit till trovärdighet och en rikare studie som förhoppningsvis kan inspirera andra utvecklingsprojekt och som manar till mer forskning om samtida didaktik.

9.4 Vidare forskning

Denna uppsats låter ungdomars röster bli hörda i en didaktisk uppgift med podden som ramverk. Den är ett exempel på hur man kan jobbar med frågor som antirasism, sexism, vithetsnormen, normkritik, värderingar, makthierarkier med dansen som utgångspunkt. Nästa steg i forskningen skulle kunna vara att forska vidare med vetenskapliga källor om begreppen afrikanska diasporan, afrikanistisk estetik till streetdance från ett svenskt perspektiv, gärna i relation till vithetsnormen. Det saknas litteratur, artiklar och skrifter med vetenskaplig grund som finns tillgängliga för undervisning på en gymnasienivå, framförallt de som inte orkar leta och läsa vetenskapliga texter på engelska. Denna uppsats har begränsat sig till ett didaktiskt projekt som synliggör detta behov.

9.5 Glappet mellan ungdomarnas röster och akademien

Glappet mellan ungdomars uttryck och den akademiska dansen har under processen med undersökningen blivit till ett gemensamt kunskapsinhämtande med fördjupande dialogiska diskussioner, även om konsensus inte har varit målet. Det teoretiska ramverket hjälper här till att förklara glappet, att det alltid kommer finnas röster som vill göra sig hörda då de känner sig exkluderade utifrån rådande normer och värderingar. Teorier och perspektiv om makt, styrning, antagonism och intersektionalitet kan hjälpa till att synliggöra och nyansera begrepp som inkludering, mångfald till definitionen av vad demokrati är på olika sätt. Genom denna insikt går det att uttyda och förstå att varje generation kommer fortsätta utmana rådande

diskurser och att nya glapp kommer uppstå där det råder en maktobalans i samhället. Om man i skolan tar till vara på denna kraft av motstånd och vilja till förändring kan det bli till en styrning som skapar både motivation och meningsfullhet i klassrummet eller danssalen. Arbetet med poddarna är ett exempel på hur man med en normkritisk blick kan skapa kunskap och förståelse kring viktiga frågor som utanförskap, marginalisering, appropriering, sexism, inkludering, mångfald, motstånd till demokrati.

Filosofen Jacques Rancière (1997) menar att det är den okunnige läraren – som själv vågar utsätta sig och vara sårbar – som bäst kan frigöra eleverna och tillgängliggöra dem för ett lärande. Inställningen och förhållningssättet till varandra gör det möjligt att våga möta något nytt och ännu okänt. Detta har också uttryckts av Jessica Nicoll och Barry Oreck på följande sätt, vilket får avsluta denna uppsats om poddar som medel för att utveckla normkritisk kunskap om dans:

Only by treating teaching as an artform requiring intuition, adaption, and the ability to navigate the unknown will we uncover our own and our students' delight and wisdom.

(Nicoll & Oreck 2013, s. 97)

10. Referenser

10.1 Tryckta källor

Ambjörnsson, F. (2003). *I en klass för sig: Genus sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront.

Berg, U. (2021). I Trulsson Hofvander, Y. & Hellsten, H. (red) *Vithetsnormen inom den moderna samtida dansen*. Konstuniversitetet. Lunds universitet: Media tryck.

Blomberg, M. & Ekman, L. (2020). *En, två eller flera historier? Undervisning för decentralisering av historiska narrativ*. Forskul. 2020:2 Vol. 8, (2), ss. 5-24.

Bromseth, J. (2019). I Björkman, L. & Bromseth, J. (red) *Normkritisk pedagogik: perspektiv, utmaningar och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.

Brown, L. T. & Kopano, B. (2014). *Soul thieves: The appropriation and Misrepresentation of African American Popularitet Culture*. New York: Palgrave Macmillian.

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Johanneshov: MTM

Buckland, F. (2002). *Impossible dance: Club culture and queer world making*. Middletown: Wesleyan University press.

Corrigan, T. & White, P. *The film experience: an introduction* (2009/2018). Boston: Bedford/ St. Martin's.

Diangelo, R. (2018). *White fragilty: Why it's so hard for white people to talk about racism*. Boston: Beacon Press.

Dimenäs, J. (2012). (red). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber.

Efrainsson, A. (2021). *En antirasistisk praktik för institutionen dans*. I Hofvander Trulsson, Y. & Hellsten, H. (red) *Konstuniversitetet*. Lunds universitet: Media tryck.

Elsaesser, T. & Hagener, M. (2015). *Film Theory: An Introduction through the senses*. 2. uppl., London: Routledge, ss. 94-123.

Gottschild, D. B. (1996/1998). *Digging the Africanist Presence in American Performance: Dance and Other Context*. Westport, USA: Greenwood Publishing Group.

Jallow, L. (2020). *Främling i vita rum*. Falun: Scandbooks.

Hammergren L. (2009). *Dans och historiografiska reflektioner*. Stockholm: Stockholms universitet.

Holgersson, A. (2013). *Dansteori: Att undervisa i kursen dansteori på gymnasiet*. C-uppsats. Karlstad: Universitetet Karlstad.

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:618867/FULLTEXT01.pdf>

Hooks, B. (2003). *Teaching Community A Pedagogy of Hope*. New York: Routledge.

Hult, A. & Olofsson, A. (2011). *Utvärdering och bedömning i skolan: För vem och varför?* Stockholm: Natur & Kultur.

Husby, V. (2017). *Kunsten å vurdere dans: Kritisk diskursanalyse av læreplanene i dans på videregående skole og undersøkelse av én danselinjes vurderingspraksis*. Masteroppsats Trondheim: NTNU. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2497970>.

Hämäläinen, S. (2004). Ethical Issues of Evaluation and feedback in a dance class. I Rouhianinen, L. & Hämäläinen, S. & Löytönen, T. (red.) *The same difference? Ethical and political perspectives on dance*. Helsinki: The Theatre Academy, ss. 79-106.

Isenström, L. (2020). *Att utbilda rättighetsbärare. Med läraren i fokus när undervisning för mänskliga rättigheter i skolans yngre åldrar studeras*. Doktorsavhandling. Institution för pedagogik. Örebro: Örebro Universitet.

<https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:1391732/FULLTEXT01.pdf>

Coquery-Vidrovitch, C. (2003). *Antagande om den vita rasens överlägsenhet och den svarta rasens underlägsenhet*. I Ferro, M. (red.) *Kolonialismens svarta historia*. Finland: WS Bookwell.

Foster, S. (2005). Dance Theory? I J. Chazin–Bennahum (red.) *Teaching Dance Studies*. London & New York: Routledge, ss. 19-34.

Foucault, M. (1975/ 2017). *Övervakning och straff*. Lund: Arkiv förlag.

Hedin Wahlberg, I. (2020). *Att göra plats för traditioner: Antagonism och kunskapsproduktion inom folk och världsmusikutbildning*. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs Universitet. <https://www.gu.se/forskning/att-gora-plats-for-traditioner-antagonism-och-kunskapsproduktion-inom-folk-och-varldsmusikutbildning>

Johansson, M. och Nordgren, K. (2014). Intercultural historical learning: a conceptual framework. *Journal of Curriculum Studies*.
https://www.researchgate.net/publication/269998195_Intercultural_historical_learning_a_conceptual_framework

Johnson Jones, E. J. (1999). The Choreographic Notebook: a Dynamic Documentation of the Choreographic Process of Kokuma Dance Theatre, an African-Caribbean Dance Company. I Buckland, T. J. (red.) (1999). *Dance in the Field: Theory, Methods and Issues in Dance Ethnography*, Basingstoke: Macmillan, ss. 100-110.

Kealiinohomoku, J. (1983). An anthropologist looks at ballet as a form of ethnic dance. I Copeland & Cohen ” *What is dance?* ”. Oxford: University Press.

Karlsson, L. *Dansteori i praktiken: En rapport om arbetet med att förbereda kursen Dansteori* (2013). C-uppsats. Karlstad: Karlstad Universitet.
<http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A505870&dswid=-6035>

Kendi, X. I. (2020). *Så blir du en antirasist*. Lettland: Livonia Print.

Laclau, E. & Mouffe, C. (1985 och 2008). *Hegemonin och den socialistiska strategin*. Keuru: Otavas tryckeri. Glänta/Vertigo.

Lykke, N. (2005). Nya perspektiv på intersektionalitet. Problem och möjligheter. *Tidskrift för genusvetenskap*, (2-3), sid-7.

<https://web.archive.org/web/20141022200036/http://www.politiken.se/tidskrifter/tgv/kvt0502-2.pdf>

Mannings, S. I Dodds, Sherril (2019). Dance history. I *The Bloomsbury companion to dance studies*. London: Bloomsbury Academic

McCarthy-Brown, N. (2017). *Dance Pedagogy for a Diverse World: Culturally Relevant Teaching in Theory, Research and Practice*. Jefferson, North Carolina: McFarland & co, s. 1-64.

Nicoll, J. & Oreck, B. (2013). Can the “Best Practice” Trend Leave Room for the Unknown? *Journal of Dance Education*, nr 13, ss. 92-98.

Olsson, T. (2007). *Dancehall – Vägen till frihet*. *Danstidningen*, 3, ss. 8-11.

Osumare, H. (2017). *The Africanist Aesthetics in Global Hip hop – power moves*. New York: Palgrave Macmillian.

Ranciére, J. (2011). *Den okunnige läraren: fem lektioner om intellektuell frigörelse* (2011) Munkedal: Munk reklam AB.

Rönnerman, K. (2012). (red.) *Aktionsforskning i praktiken: Förskola och skola på vetenskaplig grund*. Stockholm: Studentlitteratur.

Samuelsson, S. (2020). Historia är något som konstrueras: om kritisk granskning av danshistorieundervisning. *Nordic Journal of Dance* Volym 11, 2, ss. 20-30.

[https://www.nordicjournalofdance.com/NordicJournal%2011\(2\)DOI.pdf](https://www.nordicjournalofdance.com/NordicJournal%2011(2)DOI.pdf)

Samuelsson, S. (2020). *Att förstå varför vi håller på som vi gör nu: en kvalitativ studie om undervisningen i danshistoria i kursen Dansteori*. Stockholm: SKH, Diva. C-uppsats.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1440530/FULLTEXT01.pdf>

Savin-Baden, M. & Howell, M. (2013). *Qualitative research- The essential Guide to Theory and Practice*. New York: Routledge, ss. 258-272.

Schupp K. (2020). Approaching curricular Equity in Tertiary Dance Education. Key-note speaker *Nordic Journal of Dance* Volym 11 (2), ss. 3-10.
[https://www.nordicjournalofdance.com/NordicJournal%2011\(2\)DOI.pdf](https://www.nordicjournalofdance.com/NordicJournal%2011(2)DOI.pdf)

Stearns, J. & Marshall (1979/1968). *Jazzdance: The Story of American Vernacular Dance*
New York: Macmillian Publishing Co., Inc.

Styrke, B. (2013). *Dans, didaktik och lärande: Om lärares möjligheter och utmaningar inom gymnasieskolans estetiska program*. Stockholm: Dans och cirkushögskolan.

Sörenson, M. (2011). Varifrån kommer dansen? Afrikanska rötter. *Danstidningen*: 4, ss. 24-28.

Østern, T. P. (2017) Å forske med kunsten som metodologisk praksis med aesthesis som mandat. I *Journal for Reserach in Arts and Sports Education*. Trondheim: NTNU.
<https://jased.net/index.php/jased/article/view/982>

10.2 Digitala källor

Lundberg, C. (2016). *Rios kvinnor tar kontroll över rumpan*, 6/8.
<https://www.ostnyland.fi/artikel/rios-kvinnor-tar-kontroll-over-rumpan/> [2020-10-25]

Lundberg, C. (2002). *Skaka rumpa för feminismen*- en artikel från Ottar.se
<https://www.ottar.se/artiklar/skaka-rumpa-f-r-feminismen> [2020-10-25].

Lundahl, V. T. (2020) *Poddmusiken*, en spellista med musiken från poddarna.
<https://open.spotify.com/playlist/4tZMtKWN3qFntszShxNUpe> [2021-03-3].

Paris Is burning (1990) (video). American documentary by Jennie Livingston

<https://www.youtube.com/watch?v=9LUH8sRwzBs> [2021-01-20].

Kulturnyhetera (2020). Breakin blir OS gren i Paris. (TV-program) SVT1, 9/12-2020

<https://www.svt.se/kultur/breaking-blir-os-gren-i-paris-2024> [2021-01-07].

Skolverket (2011). *Läroplan för gymnasiet*.

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gyl1-for-gymnasieskolan> [2021-01-04].

Skolverket (2011). *Kursplan dansteori*.

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=1530314731%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DDAE%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3>
[2021-01-07].

Sosa, F. (2021). Konstnär, aktivist och forskare från Brasilien [2021-03-04].

<https://fanniesosa.com/>

Sveriges Olympiska kommité (2019) Breakdance kan bli en OS-gren i Paris 2024, 25/2).

<https://sok.se/arkiv-for-artiklar/2019-02-25-breakdance-kan-bli-os-idrott-i-paris-2024.html>
[2020-05-14].

Uppdrag granskning (2017) *Afrofobi*. (TV- program) SVT1, 28/11.

<https://www.svtplay.se/uppdag-granskning> [2021-01-04].

Bilaga 1. Projektbeskrivningen

Danser från den afrikanska diasporan

Under en termin kommer vi arbeta med danser från den afrikanska diasporan ur ett västerländskt perspektiv. Ni kommer få en översiktlig historisk ingång med fördjupning på vissa dansstilar ur ett scenkonstnärligt, kommersiellt och socialt perspektiv. Vi kommer titta på vilka förändringsprocesser som varit betydelsefulla samt dess konsekvenser genom historien från 1400-talet fram till vår samtid. Det är av stor vikt att uppmärksamma er på historieskrivningar och att problematisera begrepp som estetiska ideal, rasism, etnicitet, klass, colorism till kulturell appropriering. Lektionerna kommer varva föreläsningar, dans, praktiska övningar, filmer, bilder samt diskussioner. Slutligen kommer ni att skapa en podd utifrån valfri dansstil.

Uppgiften - Skapa en podd

Ni kommer delas in i mindre grupper om 3 o 3. Grupperna kommer tillsammans skapa en pod utifrån valfri dansstil.

Innehåll för podden:

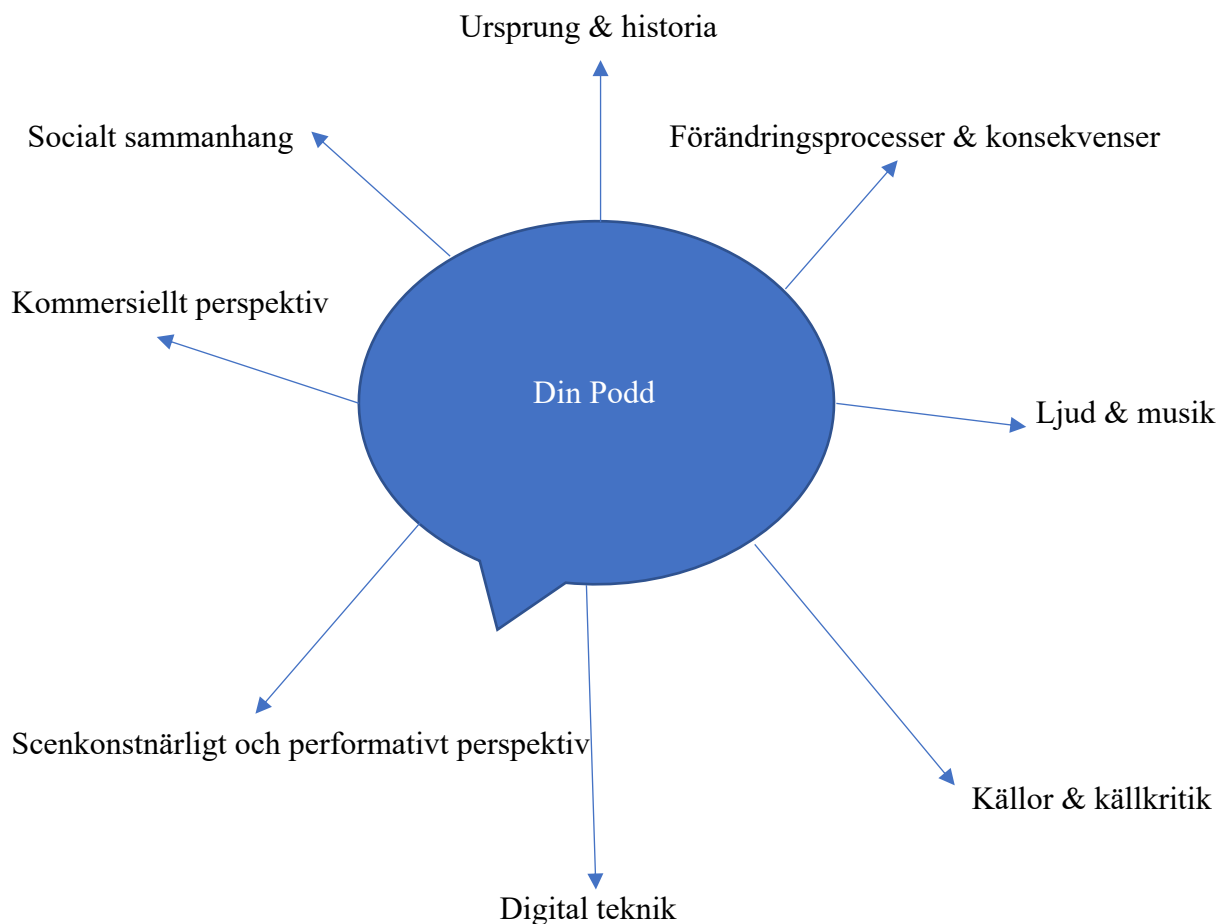
- A. Redogör danshistoria utifrån en specifik avgränsning och indelning. I denna uppgift är det utifrån vald dansstil.
- B. Redogör för vilka konsekvenser och förändringsprocesser som dansstilen är en del av.
- C. Redogör ur ett socialt, sceniskt och kommersiellt perspektiv utifrån din dansstil.
- D. Värdera danshistorieskrivningarna som finns eller inte finns tillgängliga och varför. Utöver detta får ni gärna färga podden eller berättelsen med egna erfarenheter, anekdoter, intervjuer, diskussioner och valda musiksnuttar.

Schema ht – 2020

	Måndag	Onsdag	Fredag	Övrigt & Tips!
v.35	Tipsrunda+ uppstart! A	Tipsrunda+ uppstart! B		Börja lyssna på poddar!
v.36	Rytm och uppstart A	Rytm och uppstart B		Lyssna på podden "Power meets podcast" avsnitt om Beyonce tex.
v.37	Västafrikansk dans A	Västafrikansk dans B	Capoeira/ Dunham + juba/stepp A	
v.38	Capoeira/ Dunham Capoeira B	Friluftsdag	Charleston helklass A+B	Lyssna på valfritt avsnitt P3 Historia
v.39	Swing A	Swing B	Lyssna på podden om Streetdance med Värmlands danspodd	
v.40	Musikal A	Musikal B		
v.41	Podd grupper	Podd grupper		
v.42	Läsluftet Samla info till Pod.	Läsluftet Samla info till Pod.		
v.43	Street A+B	Street A+B		
v.44	HÖSTLOV	HÖSTLOV		
v.45	Street A+B	Street A+B		
v.46	Street A+B	Street A+B		
v.47	Fakta, manus+ musik A	Manus, fakta +musik B		
v.48	Manus + musik A	Manus + musik B		
v.49	Spela in pod A	Spela in pod B		
v.50	Spela in +Lämna in pod A	Spela in +Lämna in pod B		
v.51	Återkoppling	Återkoppling		

Att skapa en podd – Checklista!

- Lär dig programmet soundtrap. Du får ett konto genom skolan.
- Podden kan vara mellan 5–15 min.
- Lyssna på olika podcast (P3 Historia, Raseriet, Värmlands danspodd).
- Samla fakta (Böcker, artiklar, Youtube, nätet, sociala medier).
- Dramaturgi- klippa- kasta- kill your darlings...
- Intervjuer
- Rollekar
- Ljud & musik inslag
- Samarbete
- Källor och medverkande personer
- Upphovsrätt
- Podd-studion i bibblan.
- Sociala medier

DANSTEORI 100 p.

Ämnet dansteori är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas i dansvetenskap men även kulturvetenskap ingår. Med hjälp av begrepp, teorier och metoder från dessa områden kan dans förstås och tolkas som en del av det estetiska, sociala, politiska och kulturella sammanhanget.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet dansteori ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur dans avspeglar och bidrar till samhällets kulturella värderingar. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika syn på kropp, genus och etnicitet gestaltas i och genom dans ur ett historiskt och samtida perspektiv.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att reflektera över olika estetiska förhållningssätt till dans, huvudsakligen i sceniska men även i sociala sammanhang, och hur dessa har ändrats genom historien. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt till dans.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om historiska och samtida epoker, genrer och stilar. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förmåga att kritiskt granska olika historieskrivningar och olika indelningar och avgränsningar.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse av skillnader mellan att tolka dans ur dansarens, koreografens respektive publikens synvinkel.

Genom att analysera föreställningar, både levande och inspelade, ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att reflektera över dans som ett estetiskt och kulturellt uttryck bundet till sitt historiska sammanhang. Eleverna ska både muntligt och skriftligt diskutera olika tolkningsmöjligheter när det gäller synen på kropp, danshistorieskrivning, dansande och dansföreställningar.

Undervisningen i ämnet dansteori ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om dans som ett kulturellt uttryck i olika medier samt förmåga att göra dansanalyser och relatera dans till synen på kropp, genus och etnicitet.
2. Kunskaper om epoker, genrer, stilar och olika estetiska förhållningssätt till dans. Kunskaper

om dans och dansande i sociala och sceniska sammanhang. Kunskaper om förändringsprocesser inom dansen.

3. Förmåga att kritiskt granska danshistorieskrivningar och andra avgränsningar och indelningar som används inom dansområdet.

4. Kunskaper om begrepp och metoder som används för att analysera och tolka dansföreställningar samt förmåga att använda dessa och relatera föreställningen till olika sammanhang.

5. Kunskaper om upphovsrätt och om hur dans som levande kroppsligt uttryck noteras, dokumenteras och visas i olika medier.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Dans som uttryck för kulturella värderingar i olika medier.
- Relationen mellan synen på dans, kropp, genus och etnicitet ur historiska och samtida perspektiv.
- Historiska indelningar i epoker, genrer och stilar samt olika estetiska förhållningssätt till dans. Dans och dansande i sociala och sceniska sammanhang med exempel från olika kulturer.
- Förändringsprocesser inom dansen ur ett samtida och historiskt perspektiv. Hur förändringsprocesser och synen på dans relaterar till olika sammanhang, till exempel estetiska, sociala, politiska och kulturella.
- Olika danshistorieskrivningar och avgränsningar och indelningar som används inom dansområdet.
- Olika danshistorieskrivningar, till exempel långa utvecklingslinjer – från "primitiv" till samtida konstdans, dans som utveckling av koreografiska former. Dans och dess relation till olika sammanhang och olika avgränsningar, till exempel populär- och finkultur eller social och scenisk dans. Dansens indelningar och genrer.

- Begrepp och metoder i relation till dansanalys av levande och inspelade dansföreställningar. Dansanalys ur olika synvinklar, till exempel genus och etnicitet och olika sammanhang, till exempel estetiska, kulturella och historiska.
- Upphovsrätt som gäller hur dans noteras, dokumenteras och visas i olika medier, till exempel internet.

Kunskapskrav Betyget E

- Eleven beskriver **översiktligt** utifrån några exempel hur dans uttrycker kulturella värderingar i olika medier.
- Eleven gör också **enkla** dansanalyser. I analyserna diskuterar eleven **översiktligt** kulturella värderingar utifrån **någon av** kategorierna kropp, genus och etnicitet. Eleven beskriver **översiktligt** dansgenrer, stilar och estetiska förhållningssätt under olika epoker samt redogör **översiktligt** för dans och dansande i sociala och sceniska sammanhang. Utifrån några exempel redogör eleven **översiktligt** för förändringsprocesser inom dansen. Eleven redogör **översiktligt** för några olika danshistorieskrivningar och olika avgränsningar och indelningar. I redogörelsen använder eleven **med viss säkerhet** adekvata begrepp. Dessutom värderar eleven olika danshistorieskrivningar med **enkla** omdömen.
- Eleven analyserar dansföreställningar och använder **med viss säkerhet** adekvata begrepp och **enkla** metoder. I analysen beskriver eleven **översiktligt** dansens komponenter, form, struktur och estetiska förhållningssätt. Dessutom redogör eleven **översiktligt** för hur dansföreställningen relaterar till **ett givet** sammanhang.

Eleven diskuterar **översiktligt** frågor om upphovsrätt och hur dans som levande kroppsligt uttryck noteras, dokumenteras och visas i olika medier.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven beskriver **utförligt** utifrån några exempel hur dans uttrycker kulturella värderingar i

olika medier. Eleven gör också dansanalyser. I analyserna diskuterar eleven **utförligt** kulturella värderingar utifrån **några av** kategorierna kropp, genus och etnicitet.

Eleven beskriver **utförligt och gör välgrundade jämförelser av** dansgenrer, stilar och estetiska förhållningssätt under olika epoker samt redogör **utförligt** för dans och dansande i sociala och sceniska sammanhang. Utifrån några exempel redogör eleven **utförligt** för förändringsprocesser inom dansen **och för samband mellan dans och det sociala, politiska eller kulturella sammanhanget.**

Eleven redogör **utförligt** för några olika danshistorieskrivningar och olika avgränsningar och indelningar. I redogörelsen använder eleven **med viss säkerhet** adekvata begrepp. Dessutom värderar eleven olika danshistorieskrivningar med **enkla** omdömen.

Eleven analyserar dansföreställningar och använder **med viss säkerhet** adekvata begrepp och metoder. I analysen beskriver eleven **utförligt** dansens komponenter, form, struktur och estetiska förhållningssätt. **Eleven ger också välgrundade argument för sitt sätt att analysera dansen.** Dessutom redogör eleven **utförligt** för hur dansföreställningen relaterar till **olika** sammanhang.

Eleven diskuterar **utförligt** frågor om upphovsrätt och hur dans som levande kroppsligt uttryck noteras, dokumenteras och visas i olika medier.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven beskriver **utförligt och nyanserat** utifrån några exempel hur dans uttrycker kulturella värderingar i olika medier. Eleven gör också **komplexa** dansanalyser. I analyserna diskuterar eleven **utförligt och nyanserat** kulturella värderingar utifrån kategorierna kropp, genus och etnicitet.

Eleven beskriver **utförligt och nyanserat och gör välgrundade och nyanserade jämförelser av** dansgenrer, stilar och estetiska förhållningssätt under olika epoker samt redogör **utförligt och nyanserat** för dans och dansande i sociala och sceniska sammanhang. Utifrån några exempel redogör eleven **utförligt och nyanserat** för förändringsprocesser inom

dansen **och för komplexa samband mellan dans och det sociala, politiska och kulturella sammanhanget.**

Eleven redogör **utförligt och nyanserat** för några olika danshistorieskrivningar och olika avgränsningar och indelningar. I redogörelsen använder eleven **med säkerhet** adekvata begrepp **och diskuterar utförligt och nyanserat konsekvenserna av de olika danshistorieskrivningarna.** Dessutom värderar eleven olika danshistorieskrivningar med **nyanserade** omdömen.

Eleven analyserar dansföreställningar och använder **med säkerhet** adekvata begrepp och **avancerade** metoder. I analysen beskriver eleven **utförligt och nyanserat** dansens komponenter, form, struktur och estetiska förhållningssätt. **Eleven ger också välgrundade och nyanserade argument för sitt sätt att analysera dansen.** Dessutom redogör eleven **utförligt och nyanserat** för hur dansföreställningen relaterar till **olika** sammanhang.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** frågor om upphovsrätt och hur dans som levande kroppsligt uttryck noteras, dokumenteras och visas i olika medier.

Om källor och referenser

- Äldre skrivna och tryckta källor saknas ofta om danserna.
- Grottmålningar, lurföremål, hållristningar.
- Koloniala intressen, beskrivningar som extatisk, vild, kaotisk, ostrukturerad
- 1700-tal fransk forskare ”raffinerad, komplicerad dans och musik”.
- Danshistorieskrivningar
- Primär/ sekundära källor, polyrytmik och polycentrisk

Bilaga 2. Förslag på lektionsupplägg

Detta är ett urval av lektioner och utgångspunkter från terminen då vi arbetar med projektet *Danser från afrikanska diasporan*. Texten är skriven utan referenser och kan fungera som inspiration för andra danslärare eller undervisare av dans. Den bör läsas tillsammans med projektbeskrivningen som är bilaga 1.

Första lektionen – Pulsen, rytmerna och slavhandeln

Det musikaliska är centralt och går som en röd tråd hand i hand med de olika danserna. Eleverna får under första lektionen en grundläggande förståelse för begrepp som puls, takt, synkoper och rytm. Det blir fyrkantigt och tydligt matematiskt men även svängigt när de med enkla medel får lära sig att klappa en trestämmig *candomble* rytm.

Andra lektionen – Dansanalys ur ett postkolonialt perspektiv

En annan av utgångspunkterna är att titta och diskutera *The Carters* musikvideo *Apeshit*. Tanken är att den ska fungera som ett exempel och ögonöppnare för att se spår av kolonialism och hur den kan problematiseras genom konstnärliga estetiska uttryck. Efter den utgångspunkten uppstår alltid en diskussion om estetiska ideal, kolonialismen, intersektionalitet och kommersialisering. Den gör att den historiska föreläsningen om triangelhandeln eller den transatlantiska slavhandeln på 1600-talet blir mer intressant och relevant. Gustav III gör entré och eleverna blir uppmärksammade på den svenska delaktigheten i slavhandeln. Teaterkungen inrättade under sin livstid, institutioner som Kungliga Operan, Kungliga Dramaten till Svenska Akademien samtidigt som han köpte in ön *Sankt Barthélemy* för slavhandel i Karibien. Detta tillsammans med att han lät starta världens första balettkompani på Kungliga Operan 1776, är utgångspunkter som öppnar upp för samtal om dans, finkultur, människosyn, makt, politik, rasism och hudfärg.

Tredje lektionen – Blackface, cakewalk och möten mellan olika kulturer

Rasismen satte sina spår även i dansen och begrepp som *blackface*, *cakewalk* till *minstrelshows* förklaras och diskuteras under denna lektion. Det blir ofta tankeväckande för eleverna att förstå att *black face* en gång i tiden var en parodi på de svarta slavarerna som skapades av de vita plantageägarna medan *cakewalken* var en dans där de svarta ursprungligen gjorde parodi på den vita överklassen. Ur ett maktperspektiv går fenomenen

såklart inte att jämföras men danserna uppstod och genom de kan vi studera maktperspektiven och strukturell rasism då som nu. Eleverna får under lektionen pröva på att dansa *cakewalk*.

Fjärde lektion – Candomble, capoeira, samba

Under någon eller några lektioner blir det fokus på Sydamerika och det arv som den afrikanska diasporan har satt där. Det blir *candomble*, *capoeira* och *salsa* med viss variation beroende på tillgång till gästlärare. Det blir föreläsningar om möten mellan kulturer om hur *candomble* och tango uppstod på bordeller runt Rio de la Plata eller om karnevalskulturer *candomble*, som numera är en del UNESCOs kulturarv, fortfarande är en levande kultur i Uruguay. Alla lektionerna innehåller element av dans i par, ring eller improviserad dans tillsammans. Detta är centrala delar i det som kallas för *Vernacular dance*, danser som lokalt utvecklats från social dans. Vi har även diskussioner där vi jämför olika danser med varandra. Då tittar vi på vad som är typiskt för en afrikanistisk estetik i den afrikanska diasporan.

Femte lektion – Charleston, Flappers, rösträtt och det glada 1920- talet

Denna lektionen är en av elevernas favoritlektioner då den bjuder upp till Charleston från glada 1920-talet med en dansglädje och energi som slår i taket. Eleverna förvandlas till *flappers* och de blir en del av den första feministiska vågen då kvinnorna fick rösträtt och själva kunde gå ut på stan utan en förmyndare eller man. Det är hela tiden viktigt att påpeka att historien alltid sker parallellt, inte bara i olika enskilda spår vitt skilda från varandra. Samtidigt som det dansades Charleston i Paris med Josephine Baker existerade tangon runt hörnet parallellt med att Isadora Duncan skålade med champagne hos svenska baletten. Allt verkade hända i Paris en gång på 1920-talet. Dans var spännande, förbjudet och flödade underground med flappers, dragqueens och expressiva konstnärer, något som lockar eleverna till engagemang och inlevelse.

Sjätte lektionen – Förbjudna danser bland ideologier och krig

Folk har i alla tider trotsat dansförbud och inga börskrascher, pandemier eller krig i världen har kunnat stoppa dansen mellan människor. Denna lektion håller ett högt tempo som om att det inte finns någon morgondag. Slutligen får eleverna lära sig en swingkoreografi till *Sing, Sing, Sing* med Benny Goodmans Big band. Han är en av alla dessa musiker som tillsammans med bland annat Elvis har approprierat den svarta musiken med dess signifikanta energi, rörelser och driv men som samtidigt gjorde musikstilarna kända för den breda massan globalt.

Sjunde lektionen – Hollywood, appropriering och whitewashing

Dansstilarna börjar nu likna de danser som eleverna känner till. Danserna från den afrikanska diasporan blev under 1900-talet uppblandade med den klassiska balettens linjer och förlängningar men även anpassade för den västerländska scener som den klassiska tittskåpsscenen för en publik. Man kan säga att danserna har anpassat sig efter den västerländska normen eller blivit *whitewashade*. Genom ett filter av vita kroppar och rum blev danserna från den afrikanska diasporan ”rumsrena” och älskade av hela Hollywood för att globalt spridas över hela världen. Eleverna får under denna lektion dansa en koreografi från någon musikal.

Åttonde lektionen – Läslyftet

Under flera år har vi ägnat oss åt läslyftet utifrån Skolverkets rekommendationer. Alla elevgrupper har de senaste fem åren svarat att det bästa sättet att lära sig och komma ihåg dess innehåll är när man läser och presenterar den för en kompis eller grupp. Under årets projekt har vi därför läst texter av olika slag utifrån denna princip för presentation och diskussion.

Elevers svårigheter att läsa texter gör podden till ett väl fungerande medel i undervisningen, både som examinationsform och pedagogisk utgångspunkt. Det är svårt att hitta texter för eleverna på en gymnasienivå där de kan läsa om danser från afrikanska diasporan utan nedlåtande ord, diskriminering och rasism. Det finns en kanon som behöver brytas här och förhoppningsvis kommer denna uppsats att ge viss nyansering i ämnet och belysa behovet av relevant forskning.

Streetdance historia – Tre lektioner

Under tre lektioner går projektet vidare in på en föreläsningsserie om *Streetdansens* historia. Då tar streetdance läraren över och föreläser. Det är då rekommenderat att eleverna redan har valt ämne för sin podd så att de även här kan samla fakta och information till innehållet.

Poddarna – Manus, inspelning och ”kill your darlings”

Som en del av projektet skapar eleverna poddar utifrån vald dansstil där det finns ett intresse och nyfikenhet. Denna uppgift går som en röd tråd genom alla lektioner och när vi får en stund över lyssnar vi på någons podd för att exemplifiera olika ingångar, möjligheter och kvalitéer. Efter fem års skapande av poddar går det numera för elever även att lyssna på gamla elevers poddar vilket gör uppgiften och projektet mer levande och angeläget.